

เอกสารวิจัยส่วนบุคคล

เรื่อง

แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระดับทวิภาคี
ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน
ในบริบทของการแข่งขันระหว่างประเทศทั้งสอง

โดย

นาวาอากาศตรี ฐพงศ์ สุนทรวรวัฒนา

หลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ
รุ่นที่ ๖๘ ปีการศึกษา ๒๕๖๗
โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ
กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

กองทัพอากาศ

ดอนเมือง

กรุงเทพมหานคร

หนังสือรับรอง

คณะกรรมการเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศได้ตรวจและรับรองว่า เอกสารวิจัยส่วนบุคคล เรื่อง แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับ สหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ในบริบทของการแข่งขันระหว่างประเทศทั้งสอง ของ นาวาอากาศตรี ฐพงศ์ สุนทรวิวัฒนา นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๘ เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรเสนาธิการทหารอากาศ โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ประจำปีการศึกษา ๒๕๖๗

พลอากาศตรี

(พฤทธิ์ ตีกสุรินทร์)

ผู้บัญชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ

นาวาโท

(กฤตยชญ์ พิทักษ์อรณพ)

ที่ปรึกษาเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

นาวาอากาศเอก

(สุวิทย์ ไต้ทอง)

อาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัยโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ

บทคัดย่อ

เอกสารวิจัยเรื่อง	แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ในบริบทของการแข่งขันระหว่างประเทศทั้งสอง
ชื่อนายทหารนักเรียน	นาวาอากาศตรี ฐพงศ์ สุนทรวรวัฒนา
ที่ปรึกษา	นาวาโท กฤตยชญ์ พิทักษ์อรณพ
อาจารย์ผู้รับผิดชอบ	นาวาอากาศเอก สุวิทย์ ไททอง

การเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นรัฐมหาอำนาจที่มีความสำคัญต่อไทยมีความท้าทายมากขึ้น เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างแข่งขันกันยกระดับความร่วมมือทางทหารกับไทย งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับประเทศทั้งสอง อาทิ ด้านการฝึกร่วม/ผสม ด้านการฝึกอบรบ ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ เพื่อเป็นข้อพิจารณาในการเตรียมแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน โดยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง และนำไปวิเคราะห์ภายใต้กรอบแนวคิดว่าด้วยกำลังอำนาจแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย การเมือง/การทูต (Diplomatic) ข้อมูลข่าวสาร (Information) การทหาร (Military) และเศรษฐกิจ (Economic) หรือ DIME รวมทั้งศึกษาเอกสารซึ่งได้จากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง อาทิ เอกสารประกอบการปฏิบัติงานด้าน Foreign Military Sales (FMS) จากกรมพลาดิจการทหารเรือ และแนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน พ.ศ.๒๕๖๕ - ๒๕๗๐ จากสำนักนโยบายและแผน สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม เพื่อให้ทราบถึงสถานะปัจจุบัน (Current State) และสถานะที่ไทยต้องการ (Desired State) เกี่ยวกับความร่วมมือดังกล่าว ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับประเทศทั้งสองได้รับผลกระทบจากความไม่มีเสถียรภาพทางการเมืองภายในของไทย การรับทราบข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารที่ปรากฏต่อประชาชน ทักษะที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาในประเด็นภัยคุกคามจากสาธารณรัฐประชาชนจีน และข้อจำกัดในด้านงบประมาณของไทย ส่วนความร่วมมือทางทหารด้านการฝึกร่วม/ผสม ไทยกับสหรัฐอเมริกามีจำนวนรายการฝึกมากกว่าสาธารณรัฐประชาชนจีน และยังเน้นการเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติการร่วม/ผสมกันมากกว่า ด้านการฝึกอบรบ สหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน เป็นประเทศที่ให้ที่นั่งในหลักสูตรการศึกษาหลักสูตรวิชาชีพทางทหารแก่กองทัพไทยมากที่สุดตามลำดับ แต่การศึกษาในสหรัฐอเมริกาเป็นที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากนายทหารของไทยมากกว่า ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหารสหรัฐอเมริกามีรูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุม รวมทั้งมีกติกาคัดเจนมากกว่าสาธารณรัฐ

ประชาชนจีน และด้านการจัดซื้ออาวุธ ห้วงระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจากสาธารณรัฐประชาชนจีนรวมเป็นมูลค่ามากกว่าสหรัฐอเมริกา แต่กองทัพไทยไว้วางใจอาวุธจากสหรัฐอเมริกา มากกว่า ทั้งนี้ กองทัพไทยต้องรักษาความสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐอเมริกาและสาธารณรัฐประชาชนจีนอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติของไทยเป็นหลัก ซึ่งการพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐอเมริกา ไทยควรแสวงหาความร่วมมือในประเด็นที่ไม่สร้างความขัดแย้งกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ขณะที่การพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับสาธารณรัฐประชาชนจีน ไทยควรพัฒนาความร่วมมือจากกรอบความร่วมมือที่มีอยู่เดิมให้เกิดความต่อเนื่อง และระมัดระวังการแสดงท่าทีต่อประเด็นอ่อนไหวของสาธารณรัฐประชาชนจีน นอกจากนี้ ไทยควรเพิ่มความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ โดยเฉพาะความร่วมมือในกรอบอาเซียน เพื่อรักษาดุลยภาพในความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ โดยคำนึงถึงผลประโยชน์แห่งชาติเป็นสำคัญ

Abstract

Research Title	Guidelines for the Development of Bilateral Military Cooperation with the United States and China
Name	Squadron Leader Thapong Suntornworawattana
Research Consultant	Commander Krittayoch Pitakunnop
Research Advisor	Group Captain Suwit Thitong

Strengthening military cooperation between Thailand and the United States and China has more challenges in present day, as both countries compete to enhance military cooperation with Thailand. This research therefore aims to study the pattern of military cooperation between Thailand and the two countries, including joint and combined exercises, professional military education, military assistance and procurement of weapons. The purpose is to create guidelines for development of military cooperation between Thailand and the two countries by gathering information from research documents or related academic articles to analyze under the concept of national power, which consists of diplomacy, information, military and economic (DIME). Moreover, this research studies documents obtained from relevant agencies, including Documents Supporting Foreign Military Sales (FMS) from Naval Supply Department and Ministry of Defense's Guidelines for Driving ASEAN Community 2022 – 2027, in order to know the current state and desired state of Thailand's military cooperation. This research concludes that military cooperation between Thailand and the two countries has been affected by Thailand's internal political instabilities, people's perception of information regarding military cooperation, difference of threat perception between Thailand and the United States, and limitation in Thailand's defense budget. As for joint and combined exercises, Thailand and the United States have more programs and emphasis on increasing expertise in joint and combined than China. In terms of professional military education, the United States and China offer the most seats to Thailand respectively. However, professional military education in the United States is preferred by Thai military officers. Military assistance from the United States has a comprehensive model with explicit rules than China. As for

weapons procurement, Thailand purchased more weapons from China than the United States between 2016 and 2022, but the Thai military has more trust on weapons from the United States than China. Thai military should continue to maintain relations with both the United States and China by taking Thailand's national interests as the main objectives. With the United States, Thailand should seek cooperation on issues that do not create conflict with China. While developing military cooperation with China, Thailand should continue to develop cooperation from the existing framework and be careful of expressing a stance on China's sensitive issues. In addition, Thailand should increase military cooperation with other state, especially ASEAN, in order to better maintain cooperation with the great powers.

คำนำ

ความร่วมมือทางทหารกับรัฐมหาอำนาจมีความสำคัญต่อยุทธศาสตร์และความมั่นคงของประเทศไทย ซึ่งในปัจจุบันความร่วมมือดังกล่าวอยู่ในห้วงที่เผชิญกับความท้าทายมากขึ้น อันเนื่องมาจากความขัดแย้งระหว่างสหรัฐอเมริกา และสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งทั้งสองประเทศล้วนแต่มีความสัมพันธ์ทางทหารอันดีกับไทย ทำให้ไทยจำเป็นต้องมีการบริหารจัดการความร่วมมือทางทหารกับทั้งสองประเทศ เพื่อให้ไทยสามารถรักษาความสัมพันธ์อันดีกับประเทศทั้งสองไว้ได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงจัดทำเอกสารวิจัยนี้ขึ้น เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารแบบทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา และระหว่างไทยกับสาธารณรัฐประชาชนจีน รวมทั้งให้ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับประเทศทั้งสอง ซึ่งคาดว่าจะประโยชน์ต่อผู้ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ เพื่อให้ไทยสามารถดำเนินความร่วมมือทางทหารกับประเทศทั้งสอง โดยที่รักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทยท่ามกลางความขัดแย้งระหว่างรัฐมหาอำนาจไว้ได้

นาวาอากาศตรี

(ฐพงศ์ สุนทรวิวัฒนา)

นายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๘

กรกฎาคม ๒๕๖๗

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาค้นคว้าวิจัยนี้สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจากอาจารย์ผู้รับผิดชอบเอกสารวิจัย นาวาอากาศเอก สุวิทย์ ไททอง ที่ได้สละเวลาอันมีค่า เพื่อช่วยตรวจทานแก้ไขข้อบกพร่องด้วยความเอาใจใส่ และขอขอบคุณนาวาเอก นาวิ ฤทัยวิญญู นาวาโท กฤตยชญ์ พิทักษ์ธรรมพ และ นาวาอากาศโท การุณย์ ไวยนิกรณ์ ที่ช่วยให้คำปรึกษาและคำแนะนำต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่องานวิจัย นอกจากนี้ ผู้วิจัยต้องขอขอบคุณ คณาจารย์โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ และนายทหารนักเรียนโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ รุ่นที่ ๖๘ ทุกท่าน สำหรับความช่วยเหลือและกำลังใจในการทำงานวิจัยนี้จนสำเร็จ ซึ่งผู้วิจัยขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้

สารบัญ

	หน้า
หนังสือรับรอง	ก
บทคัดย่อ	ข
Abstract	ง
คำนำ	ฉ
กิตติกรรมประกาศ	ช
สารบัญ	ซ
สารบัญตาราง	ฅ
สารบัญภาพ	ญ
บทที่ ๑ บทนำ	๑
๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย	๑
๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย	๓
๓. คำถามการวิจัย	๓
๔. ขอบเขตของการวิจัย	๓
๕. วิธีการวิจัย	๓
๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	๓
๗. คำนียามศัพท์เฉพาะ	๓
๘. กรอบแนวคิดการวิจัย	๔
บทที่ ๒ การทบทวนวรรณกรรม	๕
๑. วรรณกรรมที่กล่าวถึงผลกระทบที่ไทยจะได้รับจากความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป.	๕
๒. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป.	๕
๓. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป.	๗
๔. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านการทหารที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป.	๘
๕. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป.	๑๐
๖. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการฝึกซ้อม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ	๑๐
๗. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการฝึกซ้อม/ผสมระหว่างไทยกับ สปป.	๑๑
๘. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการซื้ออาวุธจากสหรัฐฯ และ สปป.	๑๒

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
๙. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการศึกษาหลักสูตรทางทหารในสหรัฐฯ และ สปจ.	๑๒
๑๐. วรรณกรรมที่กล่าวถึงกรอบแนวทางของไทยในการดำเนินความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ และ สปจ.	๑๓
บทที่ ๓ วิธีดำเนินการวิจัย	๑๕
๑. ขั้นตอนการวิจัย	๑๕
๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล	๑๖
๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๖
บทที่ ๔ ผลการวิเคราะห์ข้อมูล	๑๗
๑. ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปจ.	๑๗
๒. เปรียบเทียบสถานะความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ.	๑๙
๓. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ.	๒๑
บทที่ ๕ สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ	๒๕
๑. สรุปผลการวิจัย	๒๕
๒. อภิปรายผล	๒๖
๓. ข้อเสนอแนะ	๒๗
บรรณานุกรม	๒๘
ภาคผนวก	๓๒
ผนวก ก รายชื่อการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปจ. ปี ๒๕๖๖	๓๓
ผนวก ข รายชื่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการเหล่าทัพที่มีประวัติเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรในต่างประเทศ	๓๔
ประวัติย่อผู้วิจัย	๓๗

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ ๒ - ๑ ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนในหัวข้อ The State of Southeast Asia	๘
ตารางที่ ๔ - ๑ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ	๒๒
ตารางที่ ๔ - ๒ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ.	๒๓

สารบัญภาพ

ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

หน้า

๔

บทที่ ๑

บทนำ

๑. ความสำคัญและที่มาของการวิจัย

การเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศเป็นหลักการที่สำคัญประการหนึ่งในการดำเนินการตามยุทธศาสตร์และนโยบายที่เกี่ยวข้องกับความมั่นคงของไทย ดังเห็นได้จากแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ประเด็นความมั่นคง ซึ่งมีแผนย่อย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ได้กำหนดแนวทางเกี่ยวกับการพัฒนาเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือทางทหารกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ รัฐมหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ

แผนย่อย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ กำหนดให้กระทรวงกลาโหม (กท.) เป็นเจ้าภาพการดำเนินการในภาพรวม กท. จึงได้จัดทำแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ซึ่งมีแนวทางการดำเนินการที่ ๕ ว่าด้วยการเสริมสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือกับต่างประเทศโดยฝ่ายทหาร กำหนดให้มุ่งเน้นการเสริมสร้างบทบาทไทยในเวทีระหว่างประเทศ พัฒนาความร่วมมือในทุกรูปแบบกับประเทศเพื่อนบ้าน ประเทศสมาชิกอาเซียน ประเทศมหาอำนาจ มิตรประเทศ และองค์การระหว่างประเทศ ตามกรอบแนวทางและนโยบายด้านการต่างประเทศของรัฐบาล รวมทั้งสอดคล้องกับหลักการและพันธกรณีต่าง ๆ ตามกฎหมายระหว่างประเทศโดยกำหนดกลยุทธ์ ได้แก่ ๑) เสริมสร้างความเข้าใจและพัฒนาความร่วมมือด้านความมั่นคง รวมถึงการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งด้วยสันติวิธีระหว่างไทยกับประเทศเพื่อนบ้าน สมาชิกอาเซียน มิตรประเทศ มหาอำนาจ และองค์การระหว่างประเทศ ภายใต้กลไกความร่วมมือด้านความมั่นคงทุกระดับ และ ๒) รักษาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ เพื่อให้ไทยสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาคุณภาพระหว่างประเทศของไทยได้ทันทั่วทั้งที่

กองทัพไทยได้ดำเนินการตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ประเด็นความมั่นคง และแผนย่อย เรื่อง การพัฒนาศักยภาพของประเทศให้พร้อมเผชิญภัยคุกคามที่กระทบต่อความมั่นคงของชาติ ผ่านการเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศต่าง ๆ โดยในส่วนของประเทศมหาอำนาจนั้น ไทยกับสหรัฐฯ มีความร่วมมือทางทหารระหว่างกันมายาวนาน โดยไทยและสหรัฐฯ มีการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหาร ซึ่งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยจะดำรงตำแหน่งหัวหน้าคณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย (Joint United States Military Advisory Group, Thailand : JUSMAGTHAI) ด้วย (สถานทูตสหรัฐฯ และสถานกงสุลในประเทศไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๗) สหรัฐฯ ยังเป็นแหล่งจัดหาอาวุธรายสำคัญของไทยผ่านโครงการช่วยเหลือทางทหารแบบ Foreign Military Sales (FMS) และสหรัฐฯ ได้รับนายทหารนักเรียนจากกองทัพไทยเข้ารับการศึกษาฝึกอบรบในสหรัฐฯ ผ่านโครงการ

ศึกษาและฝึกอบรมทางการทหารระหว่างประเทศ (International Military Education and Training : IMET) โครงการความร่วมมือการต่อต้านการก่อการร้าย (Combating Terrorism Fellowship Program : CTFP) รวมทั้งมีการจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงระหว่างกัน นอกจากนี้ ไทยและสหรัฐฯ ยังมีการฝึกร่วม/ผสมภายใต้ชื่อรหัสต่าง ๆ อาทิ การฝึกร่วม/ผสม COBRA GOLD การฝึกผสม Hanuman Guardian ของ ทบ. การฝึกผสม CARAT (Cooperation Afloat Readiness and Training) ของ ทร. และการฝึกผสม COPE TIGER ของ ทอ. (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ออนไลน์, ๒๕๖๐) ขณะเดียวกัน สหรัฐฯ และไทยยังมีการประชุมหารือระหว่างนายทหารระดับสูง ประกอบด้วย การประชุมแบบพหุภาคี อาทิ การประชุม ผบ.ทสส.ประจำภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก จำนวน ๒๒ ประเทศ (Chiefs of Defense Conference : CHODs) และการประชุมแบบทวิภาคี อาทิ การประชุมคณะทำงานหารือทางทหารระหว่างไทย-สหรัฐฯ (Thai-American Consultations : THAI-TAC) ซึ่งเป็นการหารือเกี่ยวกับนโยบาย การวางแผน ความร่วมมือในการฝึกร่วม และการปฏิบัติทางทหาร ระหว่างกองทัพไทยกับกองบัญชาการกองทัพสหรัฐฯ ประจำภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก (US Indo-Pacific Command : USINDOPACOM) (กองนโยบายและแผน กรมข่าวทหาร, งบประมาณการเสริมสร้างและความร่วมมือกับมิตรประเทศ, ๒๕๖๗)

ในด้านของความร่วมมือทางทหารระหว่างสาธารณรัฐประชาชนจีน (สปจ.) กับไทยมีความใกล้ชิดมากขึ้น นับตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ โดยไทยมีการนำเข้าอาวุธจาก สปจ. มากขึ้นเมื่อเทียบกับห้วงก่อนปีดังกล่าว และส่งทหารไปรับการฝึกที่ สปจ. มากขึ้น เนื่องจากไทยมีการรัฐประหาร ส่งผลให้สหรัฐฯ ระงับความช่วยเหลือทางทหารเป็นการชั่วคราว ซึ่งนอกจากการแต่งตั้งผู้ช่วยทูตฝ่ายทหารระหว่างกันแล้ว ยังมีการประชุมคณะกรรมการอำนวยการและประสานงานความร่วมมือด้านความมั่นคงระหว่างกระทรวงกลาโหมไทยกับกระทรวงกลาโหม สปจ. (กองนโยบายและแผน กรมข่าวทหาร, งบประมาณการเสริมสร้างและความร่วมมือกับมิตรประเทศ, ๒๕๖๗) และไทยได้จัดซื้อยุทโธปกรณ์จาก สปจ. อาทิ รถถังรุ่น VT-4 เรือดำน้ำรุ่น S26T เป็นต้น รวมทั้งมีการฝึกร่วม/ผสม อาทิ การฝึกร่วม/ผสม Aman Youyi การฝึกผสม Strike ของ ทบ. การฝึกผสม Blue Strike ของ ทร. และการฝึกผสม Falcon Strike ของ ทอ. (Ian Storey, 2019: 7-8)

อย่างไรก็ตาม สถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับ สปจ. ในปัจจุบันเริ่มมีผลต่อความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ. เนื่องจากทั้งสองประเทศต่างแข่งขันกันยกระดับความร่วมมือทางทหารกับไทย ดังเห็นได้จากภายหลังสหรัฐฯ ระงับโครงการ IMET ชั่วคราว เนื่องจากการยึดอำนาจเมื่อปี ๒๕๕๗ ไทยได้ส่งเจ้าหน้าที่ทหารไทยไปรับการฝึกที่ สปจ. เพิ่มขึ้น และไทยยังมีการจัดซื้อยุทโธปกรณ์จาก สปจ. (Ian Storey, 2019: 9) ซึ่งสถานการณ์ดังกล่าวแม้จะเป็นผลดีต่อไทยจากการที่มีทางเลือกในการเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศที่เป็นมหาอำนาจ แต่สถานการณ์ดังกล่าวอาจเกิดผลในเชิงลบได้เช่นกัน หากมิตรประเทศอีกฝ่ายเกิดความไม่พอใจแนวทางการปฏิบัติของไทย ดังกรณีตัวอย่างที่เคยเกิดกรณีตัวอย่างกับตุรกีที่ถูกสหรัฐฯ ถอดรายชื่อออกจากโครงการจัดซื้อ บ.ขับไล่ F-35 หลังจากตุรกีตัดสินใจซื้อระบบป้องกันทางอากาศ S-400 จากรัสเซีย (BBC, Online, 2019)

จากสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับ สปจ. ที่ส่งผลให้ทั้งสองประเทศต่างแข่งขันกันกระชับความร่วมมือทางทหารกับไทย จึงจำเป็นที่ไทยจะต้องมีการบริหารจัดการความสัมพันธ์กับทั้งสองประเทศซึ่งเป็นมิตรประเทศกับไทย เพื่อให้ไทยสามารถรักษาสมดุลกับประเทศมหาอำนาจได้

อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นการรักษาผลประโยชน์แห่งชาติของไทยตามที่แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนา ศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ.๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ได้กำหนดไว้

๒. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

ศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. เพื่อวิเคราะห์ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป.

๓. คำถามการวิจัย

กองทัพไทยควรมีแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ และความร่วมมือทาง ทหารกับ สปป. อย่างไร

๔. ขอบเขตของการวิจัย

ศึกษาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป. ด้านการฝึกร่วม/ผสม ด้านการฝึกอบรม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ จนถึงปี ๒๕๖๖

๕. วิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษางานวิจัยหรือบทความ วิชาการเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. นำไป วิเคราะห์และเปรียบเทียบภายใต้กรอบการใช้กำลังอำนาจแห่งชาติ ซึ่งประกอบด้วย การเมือง/การทูต (Diplomatic) ข้อมูลข่าวสาร (Information) การทหาร (Military) และเศรษฐกิจ (Economic) หรือ DIME ประกอบกับการใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อหาแนวทางการพัฒนา ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป.

๖. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

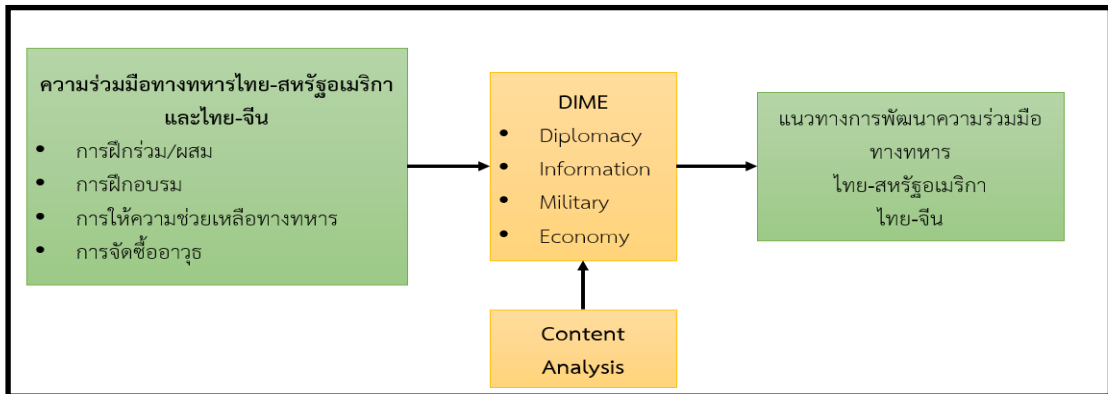
กระทรวงกลาโหมและกองทัพไทยสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารกับ สหรัฐฯ และ สปป. เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.๒๕๖๑ - ๒๕๘๐ ประเด็น ความมั่นคง และแผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคงเกี่ยวกับการรักษา ความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ได้ดียิ่งขึ้น

๗. คำนิยามศัพท์เฉพาะ

๗.๑ ดุลยภาพระหว่างประเทศ หมายถึง สภาวะที่ไทยสามารถดำเนินความร่วมมือกับต่างประเทศได้ อย่างสมดุล เพื่อส่งเสริมสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศที่เหมาะสมสำหรับการรักษา อำนาจอธิปไตยของ รัฐไทย (แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ, ออนไลน์, ๒๕๖๖)

๗.๒ การฝึกร่วม/ผสม หมายถึง การฝึกร่วมกันระหว่างเหล่าทัพของกองทัพไทย และฝึกผสมกับ กองทัพต่างประเทศ (สำนักวางแผนการฝึกร่วมผสม กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย, ๒๕๖๓)

๘. กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพที่ ๑ - ๑ กรอบแนวคิดการวิจัย

บทที่ ๒

การทบทวนวรรณกรรม

ในบทนี้จะเป็นการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยทางการเมือง สังคมจิตวิทยา การทหาร และเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. รวมทั้งจุดแข็งและจุดอ่อนของความร่วมมือดังกล่าว

๑. วรรณกรรมที่กล่าวถึงผลกระทบที่ไทยจะได้รับจากความตึงเครียดระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป.

ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ (ศสย.สปท.) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมหาอำนาจในปัจจุบันว่า มีความตึงเครียดมากขึ้น โดยสหรัฐฯ ยังคงครองความเป็นรัฐมหาอำนาจ โดยเฉพาะในด้านการทหาร จากการที่มีงบประมาณของกองทัพสูงเมื่อเปรียบเทียบกับรัฐมหาอำนาจอื่นๆ การมีขีดความสามารถในการเคลื่อนกำลังไปยังฐานทัพที่ประจำการทั่วโลก และการมีขีดความสามารถในอุตสาหกรรมป้องกันประเทศที่ทันสมัย แต่ความเป็นรัฐมหาอำนาจของสหรัฐฯ ขณะนี้ถูกท้าทายจากปรากฏการณ์ที่เรียกว่า การทะยานขึ้นของ สปป. (The Rise of China) จากการที่ สปป. ประสบความสำเร็จในการพัฒนาเศรษฐกิจ และพยายามขยายบทบาทของตนทั้งด้านความมั่นคงและด้านเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้สหรัฐฯ ดำเนินยุทธศาสตร์ในการสกัดกั้นบทบาทของ สปป. ในภูมิภาคต่างๆ จนนำไปสู่ความตึงเครียดระหว่างสองประเทศ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐: ๗๒ - ๗๔) ซึ่งสภาพการณ์ดังกล่าว นีรัตัน ทากุดเรื่อ ระบุว่า เป็นทั้งโอกาสของไทยในการมีทางเลือกที่จะสร้างข้อต่อรองกับทั้งสองประเทศ เพื่อให้ไทยบรรลุผลประโยชน์แห่งชาติมากที่สุด แต่ขณะเดียวกันก็เป็นความท้าทายเนื่องจากไทยจะถูกกดดันจากประเทศใดประเทศหนึ่งในกรณีที่ไทยแสดงท่าทีเอนเอียงเข้าหาอีกประเทศมากเกินไป (นีรัตัน, ๒๕๖๖: ๗๗)

๒. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยทางการเมืองที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป.

วรรณกรรมส่วนใหญ่มีความคิดเห็นว่า ปัจจัยทางการเมืองภายในของไทยมีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป. ซึ่งสหรัฐฯ มักแสดงท่าทีเชิงลบต่อไทย เมื่อไทยมีการรัฐประหารเกิดขึ้น จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปป. มีความใกล้ชิดกันมากขึ้น โดย Ian Storey นักวิจัยจากสถาบัน ISEAS - Yusof Ishak ในสิงคโปร์ กล่าวว่า ความเป็นพันธมิตรระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จะยังไม่มีพัฒนาการมากขึ้นในอนาคตอันใกล้ แม้ว่าไทยกับสหรัฐฯ จะยังดำรงการฝึกซ้อมผสม COBRA GOLD และการฝึกผสมอื่น ๆ ไว้ แต่จะไม่มีภารกิจริเริ่มโครงการความร่วมมือใหม่ และไทยจะเป็นหุ้นส่วนทางยุทธศาสตร์ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกที่มีความสำคัญน้อยลงต่อสหรัฐฯ โดยสาเหตุประการหนึ่งที่สหรัฐฯ และไทยไม่สามารถฟื้นฟูความเป็น

พันธมิตรที่ใกล้ชิดได้เหมือนในอดีต คือ ปัจจัยด้านการเมืองภายในของไทย ซึ่ง Storey กล่าวว่า ไทยกับ สปจ. มีความสัมพันธ์ทางทหารที่ใกล้ชิดมากขึ้น โดยเฉพาะหลังการรัฐประหารเมื่อปี ๒๕๔๙ และ ๒๕๕๗ ซึ่งทำให้สหรัฐฯ ลดระดับความสัมพันธ์ทางทหารกับไทยลง ส่งผลให้ไทยต้องจัดหาอาวุธจาก สปจ. ทดแทน และกองทัพไทยยังเพิ่มการฝึกผสมกับกองทัพ สปจ. ซึ่งปัจจุบันไทยเป็นประเทศเดียวในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ที่มีการฝึกผสมกับกองทัพ สปจ. ทั้ง ทบ. ทร. และ ทอ. (Storey, Online, 2023)

Jittipat Poonkham มีความเห็นสอดคล้องกับ Storey โดยระบุว่า ความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ. มีความใกล้ชิดมากขึ้นนับตั้งแต่การรัฐประหารเมื่อปี ๒๕๕๗ ซึ่งส่งผลให้สหรัฐฯ ลดระดับความร่วมมือทางทหารกับไทย เห็นได้จากการลดระดับการฝึกร่วม/ผสม COBRA GOLD และมุ่งเน้นที่การฝึกปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ ในขณะที่ สปจ. กลายเป็นแหล่งจัดหาอาวุธที่สำคัญสำหรับไทย เนื่องจากราคาที่ต่ำกว่าและเงื่อนไขในการจัดซื้อน้อยกว่าอาวุธของกลุ่มประเทศตะวันตก อาทิ รถถังหลัก ยานลำเลียงพลหุ้มเกราะ เรือดำน้ำพลังงานดีเซลไฟฟ้ารุ่น S26T และการพัฒนาเครื่องยิงจรวดหลายลำกล้องรุ่น DTI-1 โดยรับการถ่ายทอดเทคโนโลยีจาก สปจ. นอกจากนี้ ไทยและ สปจ. ยังมีการขยายขนาดการฝึกผสมที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ การฝึกปฏิบัติการต่อต้านการก่อการร้ายที่มีตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ การฝึกผสม Blue Strike ของ ทร. ที่มีตั้งแต่ปี ๒๕๕๓ และการฝึกผสม Falcon Strike ของ ทอ. ที่มีตั้งแต่ปี ๒๕๕๘ เป็นต้น (Jittipat, Online, 2021)

ความคิดเห็นดังกล่าวสอดคล้องกับ Jack Sato และ Rahman Yaacob ที่กล่าวว่า แม้สหรัฐฯ จะยังคงเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคงที่สำคัญของไทยต่อไป แต่ สปจ. จะพยายามยกระดับความร่วมมือทางทหารกับไทยให้มากขึ้น ประกอบกับปัญหาทางการเมืองภายในของไทยที่อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินนโยบายของสหรัฐฯ ต่อไทย จึงมีความเป็นไปได้ที่ในระยะยาว สปจ. จะกลายเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคงที่สำคัญต่อไทยแทนสหรัฐฯ ได้ เห็นได้จากหลังการรัฐประหารเมื่อปี ๒๕๕๗ สหรัฐฯ ได้ลดระดับความร่วมมือทางทหารกับไทย โดยลดขนาดการฝึกร่วม/ผสมลง และระงับการให้ความช่วยเหลือทางทหารมูลค่า ๓.๕ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการชั่วคราว จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ สปจ. สามารถเพิ่มความร่วมมือทางทหารกับไทยทั้งในด้านการฝึกร่วม/ผสม และการขายอาวุธ โดยระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจาก สปจ. รวมมูลค่า ๓๙๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่สหรัฐฯ มีมูลค่า ๒๐๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ นอกจากนี้ Sato และ Yaacob ยังอ้างอิงข้อมูลจากสถาบันวิจัยเพื่อสันติภาพระหว่างประเทศแห่งสตอกโฮล์ม (Stockholm International Peace Research Institute : SIPRI) ที่ระบุว่า อาวุธที่ไทยนำเข้าจาก สปจ. ตั้งแต่ปี ๒๕๕๗ ประกอบด้วยอาวุธขนาดใหญ่ อาทิ เรือดำน้ำ ขีปนาวุธต่อต้านเรือ ระบบป้องกันทางอากาศ และยานเกราะ เป็นต้น ทั้งนี้ อาวุธจาก สปจ. มีราคาต่ำกว่าสหรัฐฯ จึงสามารถช่วยให้ไทยเพิ่มขีดความสามารถทางทหารได้มากขึ้นโดยใช้งบประมาณที่ต่ำกว่า (Sato and Yaacob, Online, 2023)

ขณะที่ Mark S. Cogan กล่าวว่า สหรัฐฯ ต้องการสนับสนุนกระบวนการนำไปสู่ประชาธิปไตย (Democratization) ของไทย จึงกดดันไทยหลังมีการรัฐประหารเมื่อปี ๒๕๕๗ โดยลดความช่วยเหลือตามโครงการ Foreign Military Financing (FMF) รวมทั้งระงับการให้ทุนการศึกษาตามโครงการศึกษาและฝึกอบรมทางการทหารระหว่างประเทศ (International Military Education and Training : IMET) มูลค่า ๑.๓ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ เป็นการชั่วคราว อย่างไรก็ตาม มาตรการกดดันของสหรัฐฯ ไม่ประสบความสำเร็จ เนื่องจากไทยได้ปรับนโยบายไปมุ่งกระชับความร่วมมือทางทหารกับ สปจ. มากขึ้น ซึ่งทำที่ของไทยสอดคล้อง

กับผลประโยชน์ของ สปจ. ที่เล็งเห็นโอกาสในการขยายตลาดอาวุธมายังไทย ในห้วงเวลาที่ไทยมีทางเลือกจำกัดในการซื้ออาวุธจากต่างประเทศ ส่งผลให้ห้วงเวลาดังกล่าวไทยมีการจัดซื้ออาวุธหนักจาก สปจ. อาทิ รถถัง VT-4 เรือดำน้ำพลังงานดีเซลไฟฟ้ารุ่น S-26T รวมทั้งมีการลงนามในข้อตกลงจัดตั้งโรงงานผลิตอาวุธเบา ร่วมกัน นอกจากนี้ ไทยยังมีการขยายการฝึกร่วม/ผสมกับ สปจ. โดยเริ่มการฝึกผสม Falcon Strike ของ ทอ. เมื่อปี ๒๕๕๘ และขยายขนาดการฝึกผสม Strike ของ ทบ. และ Blue Strike ของ ทร. โดยการเพิ่มจำนวนกำลังพลที่เข้าร่วมให้มากขึ้นและใช้ยุทธโศปกรณ์ที่มีความหลากหลายขึ้น (Cogan, 2024: 111 - 113)

ส่วน Paul Chambers กล่าวว่า ระหว่างปี ๒๕๔๙ - ๒๕๖๖ ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปจ. มีความเปลี่ยนแปลงอันเนื่องมาจากปัจจัยดังต่อไปนี้ ๑) ปัญหาทางการเมืองภายในของไทยจากการมีรัฐประหาร ๒ ครั้ง ๒) การทะยานขึ้นของ สปจ. อย่างรวดเร็วจนมีแนวโน้มจะเป็นมหาอำนาจระดับโลก ๓) ความขัดแย้งทางภูมิรัฐศาสตร์ระหว่างสหรัฐฯ กับ สปจ. ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ปรากฏให้เห็นชัดเจนมากขึ้น ๔) ความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ที่มีความผันผวนมากขึ้น ๕) การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 และ ๖) อิทธิพลของอาเซียนที่ถดถอยลง (Chambers, 2024: 50 - 51) นอกจากนี้ Chambers ยังระบุว่า แม้อำนาจทางทหารของไทยจะมีทัศนคติเชิงลบต่อสหรัฐฯ มากขึ้น และตระหนักถึงพลังอำนาจแห่งชาติทางทหารของ สปจ. ที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่กลุ่มผู้นำทางทหารของไทยยังคงมีความต้องการรักษาความสัมพันธ์กับสหรัฐฯ ไว้ เพื่อเป็นหลักประกันในการถ่วงดุลอำนาจกับอิทธิพลของ สปจ. ที่เพิ่มสูงขึ้นในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Chambers, 2024: 52) ซึ่งสอดคล้องกับความเห็นของ John Bradford ที่กล่าวว่า ไทยไม่ได้ดำเนินนโยบายที่ตอบสนองผลประโยชน์ของ สปจ. เสมอไป แต่ขณะเดียวกัน ไทยไม่ได้ดำเนินนโยบายเข้าหาสหรัฐฯ ทุกครั้ง โดยเฉพาะในประเด็นที่อาจทำให้ สปจ. ไม่พอใจ ซึ่งท่าทีของไทยต่อสหรัฐฯ ในลักษณะดังกล่าวมีแนวโน้มปรากฏมากขึ้น หากสหรัฐฯ ลดความช่วยเหลือทางทหาร หรือมีมาตรการกดดันไทยแบบอื่น ๆ หากไทยมีการรัฐประหาร (Bradford, 2021: 6) เช่นเดียวกับท่าทีของสหรัฐฯ ที่จะไม่ละทิ้งความร่วมมือทางทหารกับไทยอย่างสิ้นเชิง โดย Phimchanok Suraporn กล่าวว่า แม้สหรัฐฯ จะออกมาตรการกดดันไทยทุกครั้งที่มีการวิฤตการณ์ทางการเมือง แต่สหรัฐฯ ยังคงพยายามรักษาความร่วมมือทางทหารกับไทยไว้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากสหรัฐฯ ไม่ต้องการสูญเสียความสัมพันธ์กับกองทัพไทยในห้วงเวลาที่ สปจ. สามารถทำลายความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ได้ ดังนั้น จึงคาดว่าความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จะยังมีแนวโน้มเข้มแข็งต่อไป (Phimchanok, 2021: 47)

๓. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสารที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปจ.

ปัจจัยด้านการรับรู้ข้อมูลข่าวสารของประชาชนอาจมีผลต่อการดำเนินความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับมิตรประเทศ โดย Phimchanok ยกตัวอย่างกรณีการจัดซื้อเรือดำน้ำจาก สปจ. ที่มีกระแสวิพากษ์วิจารณ์จากประชาชนกลุ่มที่ไม่เห็นด้วยกับการจัดซื้อ โดยให้เหตุผลว่ารัฐบาลควรนำงบประมาณไปใช้ในการศึกษาหรือสาธารณสุข ซึ่งจำเป็นผลดีต่อการพัฒนาประเทศมากกว่า รวมทั้งเรียกร้องให้รัฐบาลมีคำชี้แจงที่ชัดเจนถึงความจำเป็นของไทยต่อการมีเรือดำน้ำไว้ปฏิบัติการ (Phimchanok, 2021: 49)

ทั้งนี้ สถาบัน ISEAS-Yusuf Ishak ในสิงคโปร์ ได้จัดทำผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนประจำปี ในหัวข้อ The State of Southeast Asia โดยประเด็นคำถามที่ว่า หากอาเซียนถูกบังคับให้ต้องเลือกข้างระหว่าง สปจ. กับสหรัฐฯ ควรเลือกประเทศใด ซึ่งผลตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ มีดังนี้

ตารางที่ ๒ - ๑ ผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนในหัวข้อ The State of Southeast Asia

ปี	สปจ. (ร้อยละ)	สหรัฐฯ (ร้อยละ)	ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม
๒๕๖๔	๔๓.๕	๕๖.๕	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในไทย ๑๓๐ คน ส่วนใหญ่มาจากนักวิชาการหรือนักวิจัย ร้อยละ ๕๘.๘ และเจ้าหน้าที่ของรัฐร้อยละ ๑๙.๑
๒๕๖๕	๔๒.๗	๕๗.๓	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในไทย ๑๑๗ คน ส่วนใหญ่มาจากนักวิชาการหรือนักวิจัย ร้อยละ ๓๒.๕ และเจ้าหน้าที่ของรัฐ ร้อยละ ๓๐.๘
๒๕๖๖	๔๓.๑	๕๖.๙	จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามในไทย ๑๔๔ คน ส่วนใหญ่มาจากนักวิชาการหรือนักวิจัย ร้อยละ ๓๓.๓ ภาคธุรกิจและการเงิน ร้อยละ ๒๗.๘

ที่มา : ISEAS Yusof Ishak Institute (2021 - 2023)

๔. วรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านการทหารที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯและ สปจ.

การมองภัยคุกคามที่แตกต่างกันจะมีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างประเทศ ซึ่ง Storey กล่าวว่า สาเหตุที่สหรัฐฯ และไทยไม่สามารถฟื้นฟูความเป็นพันธมิตรที่ใกล้ชิดได้เหมือนในอดีต เกิดจากไทยไม่ได้มอง สปจ. เป็นภัยคุกคาม ซึ่งต่างจากสหรัฐฯ เนื่องจากไทยไม่มีข้อพิพาททางด้านเขตแดนทางทะเลกับ สปจ. เหมือนที่ญี่ปุ่นขัดแย้งกับ สปจ. บริเวณทะเลจีนตะวันออก หรือฟิลิปปินส์ที่ขัดแย้งกับ สปจ. ในทะเลจีนใต้ รวมทั้งไทยไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในช่องแคบไต้หวัน โดย Storey คาดว่า หาก สปจ. ตัดสินใจใช้กำลังบุกไต้หวัน และสหรัฐฯ จะใช้กำลังทหารเข้าช่วยเหลือไต้หวันแล้ว ไทยจะประกาศวางตัวเป็นกลาง และอาจปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือด้านการส่งกำลังบำรุงแก่สหรัฐฯ หรือคำร้องขอใช้ที่ตั้งทางทหารของไทยเพื่อสนับสนุนปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ ในไต้หวัน นอกจากนี้ Storey ยังแสดงความเห็นว่า การที่กองทัพไทยกับ สปจ. มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ไม่อนุมัติการขาย บ.ขับไล่ F-35A ให้ไทย เนื่องจากความกังวลว่า ไทยอาจเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทหารของ สปจ. เข้าไปสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับ บ.ขับไล่ F-35A ได้ (Storey, Online, 2023)

การคาดการณ์ว่า ไทยอาจไม่สนับสนุนปฏิบัติการทางทหารของสหรัฐฯ ในประเด็นที่เกี่ยวข้องกับ สปจ. ของ Storey สอดคล้องกับความเห็นของ Bradford ที่ระบุว่า ไทยมีความสัมพันธ์อันดีกับทั้งสหรัฐฯ และ สปจ. ทำให้ไทยเลือกที่จะดำเนินนโยบายสร้างดุลยภาพระหว่างประเทศทั้งสอง อย่างไรก็ตาม การที่ไทยมีความใกล้ชิดกับ สปจ. มากขึ้นอาจส่งผลในบางกรณีที่ไทยเลือกแนวทางปฏิบัติที่ไม่ส่งผลดีต่อสหรัฐฯ ซึ่ง Bradford อ้างตัวอย่างกรณีเมื่อปี ๒๕๕๕ ไทยไม่อนุญาตให้อากาศยานขององค์การบริหารกิจการการบินและอวกาศแห่งชาติของสหรัฐฯ (National Aeronautics and Space Administration : NASA) ใช้สนามบินอู่ตะเภา ซึ่งเป็นที่ตั้งด้านการส่งกำลังบำรุงที่สำคัญของสหรัฐฯ ตามข้อตกลงร่วมกับไทย เพื่อปฏิบัติการบินสำรวจสถานะสิ่งแวดล้อม ซึ่งคาดว่าเกิดจากไทยถูก สปจ. กดดันให้กระทำการดังกล่าว ดังนั้น Bradford จึงเห็นว่า สหรัฐฯ ไม่ควรที่จะวางใจว่าไทยจะให้สหรัฐฯ

เข้าใช้สนามบินอู่ตะเภา โดยเฉพาะในกรณีที่เกิดความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป. (Bradford, 2021: 20 - 21)

นอกจากนี้ Storey ยังแสดงความเห็นเกี่ยวกับลักษณะภัยคุกคามที่ไทยเผชิญว่า ภัยคุกคามของไทยส่วนใหญ่เป็นสถานการณ์ความไม่สงบภายใน อาทิ การก่อเหตุรุนแรงในพื้นที่จังหวัดชายแดนภาคใต้ ซึ่งเป็นภัยคุกคามระดับต่ำ ไม่ใช่การใช้กำลังทางทหารเต็มรูปแบบ ไทยจึงมีความจำเป็นที่จะต้องจัดซื้ออาวุธขนาดใหญ่ที่ใช้เทคโนโลยีระดับสูงไม่มากนัก ดังนั้น อาวุธจาก สปป. ที่มีราคาต่ำ และสมรรถนะอยู่ในระดับพอใช้งานได้ จึงเป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับภัยคุกคามของไทย (Storey, 2019: 4)

Jittipat Poonkham มีความเห็นสอดคล้องกับ Storey เรื่องการมองภัยคุกคามที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และการที่ไทยกับ สปป. ไม่มีข้อพิพาทด้านเขตแดนทางทะเล โดยระบุว่า ยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกของสหรัฐฯ ที่มุ่งเน้นไปที่การแข่งขันระหว่างมหาอำนาจ โดยมอง สปป. เป็นภัยคุกคามหลัก ต่างจากจุดยืนของไทยที่ไม่มองว่า สปป. เป็นภัยคุกคาม และไทยกับ สปป. ไม่มีข้อพิพาทเขตแดนทางทะเลที่อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือระหว่างกัน ขณะเดียวกัน ความเป็นพันธมิตรระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือด้านการทหารเป็นหลัก มากกว่าการเสริมสร้างความสัมพันธ์ส่วนร่วมกันในทุกด้าน โดยตัวอย่างของการที่ไทยและสหรัฐฯ มองภัยคุกคามต่างกัน คือ แม้เมื่อปี ๒๕๕๙ ไทยดำเนินการปรับปรุงสนามบินอู่ตะเภา เพื่อเพิ่มศักยภาพในการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงให้แก่สหรัฐฯ แต่ไทยกลับปฏิเสธที่คำร้องขอของสหรัฐฯ ที่ขอใช้ประโยชน์จากสนามบินอู่ตะเภา หากมีความจำเป็นต้องปฏิบัติการให้ความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมแก่ชาวโรฮิงญาในเมียนมา (Jittipat, Online, 2021)

อย่างไรก็ตาม นอกจากกรณีที่ไทยปฏิเสธคำร้องขอของสหรัฐฯ ในบางกรณีแล้ว ในส่วนของ สปป. ไทยไม่ได้ยินยอมตามคำร้องขอเสมอไปเช่นกัน ดังที่ John Bradford ระบุว่า ไทยมีความแตกต่างจากรัฐอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้จากการที่ไม่มีข้อพิพาทด้านดินแดนกับ สปป. ขณะเดียวกัน แม้ไทยและ สปป. มีผลประโยชน์ทางยุทธศาสตร์ที่สอดคล้องกันเป็นส่วนใหญ่ และไทยมีการพึ่งพาทางเศรษฐกิจ สปป. มากขึ้น แต่ไทยไม่ได้ยินยอมตามความต้องการของ สปป. ทุกครั้ง แต่เลือกแนวทางการตัดสินใจเป็นกรณีไป โดยคำนึงถึงผลประโยชน์ที่ไทยจะได้รับเป็นหลัก ซึ่ง Bradford ยกตัวอย่างกรณีที่ไทยปฏิเสธที่จะริเริ่มโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานที่ สปป. จะได้ประโยชน์มากกว่า อาทิ โครงการขุดคลองไทย ซึ่งหากทำสำเร็จ สปป. จะสามารถส่งเรือไปยังมหาสมุทรอินเดียได้โดยไม่ต้องผ่านช่องแคบมะละกา (Bradford, 2021: 6)

นอกจากนี้ Phimchanok Suraporn กล่าวว่า ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลให้ไทยและสหรัฐฯ ยังดำรงความสัมพันธ์อันดีต่อกันไว้ได้ แม้ว่าสหรัฐฯ จะดำเนินมาตรการกดดันไทยเมื่อมีการรัฐประหารเกิดขึ้น และในขณะเดียวกันยังแสดงให้เห็นว่า ความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ ยังคงมีความสำคัญต่อความมั่นคงของไทย แม้ว่าไทยจะมีความร่วมมือทางทหารกับ สปป. มากขึ้นหลังการรัฐประหารปี ๒๕๕๗ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ไทยยังคงดำรงยุทธศาสตร์การถ่วงดุลระหว่างรัฐมหาอำนาจไว้อย่างต่อเนื่อง (Phimchanok, 2021: 78 - 79)

๕. วรรณกรรมที่กล่าวถึงปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สเปน.

สภาวะเศรษฐกิจของมิตรประเทศมีผลต่อการสร้างความร่วมมือทางทหารเช่นกัน ดังที่ John Bradford กล่าวว่า วิกฤตเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นในสหรัฐฯ เมื่อปี ๒๕๕๑ ส่งผลให้ความเชื่อมั่นต่อความเป็นหุ้นส่วนกับสหรัฐฯ ลดลง โดย Bradford อ้างรายงานการศึกษาของสถาบัน Rand ในสหรัฐฯ ที่ระบุว่า อิทธิพลที่สหรัฐฯ มีต่อไทยลดลงเมื่อปี ๒๕๖๓ และในทางกลับกัน ความร่วมมือทางทหารอาจนำไปสู่ผลกระทบด้านเศรษฐกิจ ตามที่นิรัตน์ ระบุว่า ในสภาวะที่ความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับ สเปน มีความตึงเครียดมากขึ้น การมีความร่วมมือทางทหารกับประเทศใดประเทศหนึ่งอาจทำให้อีกประเทศหนึ่งเกิดข้อกังวลและนำไปสู่การเชื่อมโยงกับประเด็นอื่น ๆ ได้ อาทิ กรณีไทยนำเข้าอาวุธจากประเทศหนึ่งซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์ของอีกประเทศหนึ่ง อาจทำให้ประเทศนั้นมีการออกมาตรการทางการค้าเพื่อกดดันไทยได้ (นิรัตน์, ๒๕๖๖: ๗๗)

ขณะเดียวกัน Storey ยังกล่าวว่า การที่สหรัฐฯ คว่ำบาตรการขายอาวุธให้ไทยหลังการรัฐประหารปี ๒๕๕๗ ไม่ใช่สาเหตุเดียวที่ทำให้ไทยเริ่มสนใจอาวุธจาก สเปน. หรือประเทศอื่น ๆ เนื่องจากแม้กองทัพไทยยังมีทัศนคติที่ดีต่อคุณภาพในอาวุธจากสหรัฐฯ แต่อาวุธของสหรัฐฯ มีราคาสูง จึงเป็นภาระด้านงบประมาณของประเทศ ในขณะที่อาวุธจาก สเปน. สามารถใช้ทดแทนได้ในราคาที่ต่ำกว่า และมีเงื่อนไขที่น้อยกว่าการซื้ออาวุธจากสหรัฐฯ (Storey, 2019: 4)

๖. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

วรรณกรรมส่วนใหญ่ระบุว่า การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีความสำคัญต่อไทย เนื่องจากช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถในการปฏิบัติการทางทหารได้อย่างแท้จริง โดย Storey กล่าวว่า การฝึกผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ โดยเฉพาะการฝึกร่วม/ผสม COBRA GOLD ไทยถือว่าเป็นมาตรฐานสำหรับการฝึกผสมกับต่างประเทศ แม้ว่าจำนวนทหารที่สหรัฐฯ ส่งเข้าร่วมหรือขนาดของการฝึกจะมีการเปลี่ยนแปลงไปตามสภาพการณ์ของความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ เนื่องจากการฝึกผสม COBRA GOLD ประกอบด้วย การฝึกด้วยกระสุนจริงและการฝึกปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก การฝึกปัญหาในที่บังคับการ (CPX) และการฝึกช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ซึ่งเป็นการฝึกที่มีขนาดใหญ่และหลายมิติมากกว่าการฝึกผสมระหว่างไทยกับ สเปน. (Storey, 2019: 8 - 9) สอดคล้องกับความเห็นของ Bradford ที่กล่าวถึงการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ว่า มีขนาดใหญ่กว่าจำนวนครั้งการจัดมากกว่า และมุ่งเน้นสาระดีมากกว่า เห็นได้จากการฝึกร่วม/ผสม COBRA GOLD ซึ่งถือเป็นการฝึกร่วม/ผสมที่สำคัญที่สุดในบรรดาการฝึกร่วม/ผสม และการฝึกผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ จำนวน ๕๐ รายการ ซึ่งการที่ไทยและสหรัฐฯ มีหลักนิยมในการปฏิบัติการคล้ายคลึงกัน และสามารถใช้ภาษาอังกฤษร่วมกันได้ ส่งผลให้กองทัพไทยสามารถทำงานร่วมกับกองทัพสหรัฐฯ ได้ดีกว่ากองทัพ สเปน. (Bradford, 2021: 10 - 11) นอกจากนี้ Bradford ยังระบุว่า แม้ว่าไทยจะดำเนินนโยบายเข้าหา สเปน. มากขึ้น แต่สหรัฐฯ ยังคงเป็นหุ้นส่วนด้านความมั่นคงที่ไทยไว้วางใจมากกว่า เห็นได้จากจำนวนการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ การที่นายทหารของไทยยังมีแนวคิดในการปฏิบัติงานที่ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐฯ และมีความไว้วางใจต่อคุณภาพของอาวุธจากสหรัฐฯ มากกว่า (Bradford, 2021: 6)

๗. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน.

การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. มีแนวโน้มเพิ่มความสำคัญต่อไทย ซึ่ง Chamber กล่าวว่า หวังสองทศวรรษที่ผ่านมา การดำเนินนโยบายต่างประเทศในลักษณะกระจายความเสี่ยง (Hedging Policy) ของไทยได้ขยายตัวไปยังการดำเนินความร่วมมือทางทหาร โดยกองทัพไทยซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับกองทัพสหรัฐฯ มีการเพิ่มความร่วมมือกับกองทัพ สเปน. มากขึ้น เห็นได้จากการที่ไทยเป็นประเทศที่เข้าร่วมการฝึก/ผสมกับ สเปน. มากกว่าประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยนับตั้งแต่ปี ๒๕๔๘ ไทยเข้าร่วมการฝึก/ผสม และการฝึกผสมกับ สเปน. แบบทวิภาคีมากกว่า ๒๐ รายการ (Chambers, 2024: 53) ขณะที่ Bradford แสดงความเห็นที่ ไทยเป็นประเทศที่มีความสำคัญต่อนโยบายการฝึก/ผสมของกองทัพ สเปน. โดย สเปน. สามารถใช้ความสัมพันธ์อันดีที่มีกับกองทัพไทยเป็นช่องทางการทูตในการประสานงานกับรัฐสมาชิกอาเซียนอื่น ๆ รวมทั้งช่วยให้กองทัพ สเปน. มีความคุ้นเคยกับสภาพแวดล้อมในการปฏิบัติการต่างประเทศ เพิ่มช่องทางให้ สเปน. พัฒนาเครือข่ายการส่งกำลังบำรุงในมิตรประเทศ และทำให้กองทัพ สเปน. มีช่องทางในการรวบรวมข่าวกรองหรือเรียนรู้การทำงานของยุทธโศปกรณ์และหลักนิยมของกลุ่มประเทศตะวันตก (Bradford, 2021: 9 - 10)

อย่างไรก็ตาม การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. ยังมีข้อด้อยกว่าสหรัฐฯ ตามที่ Storey ระบุว่า การฝึกดังกล่าวเน้นการเรียนรู้หรือเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติการน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ โดยการฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. จะเป็นไปได้ในลักษณะของการสร้างภาพลักษณ์ของความความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากกว่า เนื่องจากการฝึกผสมระหว่างไทยกับ สเปน. มีปัญหาจากการที่ไทยและ สเปน. ใช้ระบบอาวุธและหลักนิยมแตกต่างกัน นอกจากนี้ ทั้งสองฝ่ายยังไม่มี ความไว้วางใจกันมากเพียงพอที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันได้อย่างเต็มที่ โดยกองทัพไทยซึ่งใช้อาวุธของสหรัฐฯ เป็นหลัก เลือกที่จะใช้อาวุธที่มาจากประเทศอื่น ๆ แทน ในระหว่างการฝึกผสมกับ สเปน. ในขณะที่ สเปน. เลือกที่จะนำอาวุธที่ สเปน. ผลิตด้วยตนเองเข้าร่วมการฝึกมากกว่าจะนำอาวุธจากรัสเซียซึ่งมีเทคโนโลยีสูงกว่า (Storey, 2019: 8) สอดคล้องกับความเห็นของ Bradford ที่ระบุว่า การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. ส่วนใหญ่มีขนาดไม่ใหญ่มาก และมีความมุ่งหมายหลักในการสร้างความไว้วางใจกัน สร้างความคุ้นเคยกันระหว่างเจ้าหน้าที่ และแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน ในขณะที่การฝึก/ผสม COBRA GOLD ที่แม้จะมีการลดขนาดลงเมื่อมีการรัฐประหารเมื่อปี ๒๕๕๗ แต่ยังมีจำนวนกำลังพลที่เข้าร่วมถึง ๓,๐๐๐ นาย และเมื่อการฝึก COBRA GOLD กลับมา มีขนาดการฝึกเหมือนเดิมอีกครั้ง สหรัฐฯ ได้นำอาวุธที่ทันสมัยหลายชนิดเข้าร่วมเมื่อปี ๒๕๖๓ รวมทั้งมีการฝึกเกี่ยวกับสงครามไซเบอร์ นอกจากนี้ การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. ยังไม่สามารถบูรณาการขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วมหรือการบัญชาการและการควบคุมร่วมกันระหว่างสองประเทศได้ (Bradford, 2021: 9 - 10)

อย่างไรก็ตาม Sato และ Yaacob กล่าวว่า ในระยะยาวคาดว่า การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. จะมีการยกระดับไปสู่การเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติการมากขึ้น (Sato and Yaacob, Online, 2023) สอดคล้องกับความเห็นของ Bradford ที่ระบุว่า การฝึก/ผสมระหว่างไทยกับ สเปน. ยังมีแนวโน้มที่จะพัฒนาการฝึกให้มุ่งเน้นการปฏิบัติการร่วมกันได้ในอนาคต (Bradford, 2021: 9)

๘. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการซื้ออาวุธจาก สปจ. และสหรัฐฯ

วรรณกรรมส่วนใหญ่กล่าวถึงข้อจำกัดของไทยต่อการซื้ออาวุธจาก สปจ. โดย Storey กล่าวว่า การซื้ออาวุธจาก สปจ. มีข้อเสียสำหรับไทย เนื่องจากอาจมีปัญหาในการทำงานร่วมกับระบบ บัญชาการและควบคุม รวมทั้งอาวุธอื่นๆ ที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันตก นอกจากนี้ การซื้ออาวุธ ขนาดใหญ่จาก สปจ. โดยเฉพาะเรือดำน้ำ อาจเป็นการเปิดโอกาสให้มีเจ้าหน้าที่ของ สปจ. เข้าพื้นที่ ฐานทัพเรือเพื่อดำเนินการเกี่ยวกับการซ่อมบำรุง ซึ่งอาจทำให้สหรัฐฯเกิดความกังวลได้ เนื่องจากเรือรบของสหรัฐฯ มีการเชื่อมเยื้องานทัพเรือของไทยเช่นกัน ขณะเดียวกัน ยุทธโศภณกรณ์จาก สปจ. ยังมีข้อเสียในทางลบเกี่ยวกับคุณภาพการผลิตและการบริการหลังการขาย ซึ่งไทยและ สปจ. พยายาม แก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการจัดทำข้อตกลงร่วมกันตั้งโรงงานซ่อม - สร้างอาวุธไทย - สปจ. ที่ จ.ขอนแก่น และ จ.นครราชสีมา โดยมุ่งหวังว่าไทยจะได้รับการถ่ายทอดเทคโนโลยีด้านอาวุธต่อไป (Storey, 2019: 6) ซึ่งคาดว่า การดำเนินการทั้งหมดจะแล้วเสร็จภายในปี ๒๕๖๙ (Thai PBS, ออนไลน์, 2561)

ปัญหาเกี่ยวกับการจัดซื้อเรือดำน้ำจาก สปจ. ถูกนำไปเป็นตัวอย่างของข้อจำกัดเกี่ยวกับการจัดซื้อ อาวุธจาก สปจ. โดย Storey ระบุว่า กรณีที่ไทยจัดซื้อเรือดำน้ำจาก สปจ. แต่ สปจ. ไม่สามารถจัดหา เครื่องยนต์จากเยอรมนีให้ได้ตามที่สัญญาที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่า แม้ความสัมพันธ์กองทัพไทยกับ กองทัพ สปจ. จะมีพัฒนาการที่ดี แต่ไม่ได้หมายความว่า จะไม่มีปัญหาระหว่างกัน (Storey, Online, 2023) ซึ่ง Murray Hiebert มีความเห็นเรื่องการจัดซื้อเรือดำน้ำสอดคล้องกับ Storey และแสดงความเห็น เพิ่มเติมว่า นอกจาก สปจ. และสหรัฐฯ แล้ว ไทยยังพยายามหาแหล่งจัดซื้ออาวุธที่หลากหลายให้มากขึ้น จากหลายประเทศทั้งอิสราเอล สวีเดน เกาหลีใต้ รัสเซีย (Murray, Online, 2022) ขณะที่ Mark S. Cogan กล่าวถึงข้อเสียของการที่ไทยซื้ออาวุธจาก สปจ. ว่า อาจทำให้ไทยได้รับผลกระทบทางอ้อมจากมาตรการคว่ำบาตรที่กลุ่มประเทศตะวันตกที่กระทำต่อ สปจ. ดังเห็นได้จากกรณีการจัดซื้อเรือดำน้ำ S26T แต่ สปจ. ไม่สามารถจัดหาเครื่องยนต์จากเยอรมนีมาติดตั้งให้ตามที่ไทยต้องการได้ เนื่องจากเยอรมนีมีมาตรการ ห้ามส่งออกสินค้าที่สามารถนำไปใช้กับอาวุธได้ไปยัง สปจ. (Cogan, 2024: 114 - 115)

ในส่วนของ การจัดซื้ออาวุธจากสหรัฐฯ John Bradford กล่าวว่า กองทัพไทยยังคงมีความ ใ้วางใจต่อคุณภาพของอาวุธจากสหรัฐฯ (Bradford, 2021: 6) อย่างไรก็ตาม Storey ระบุว่า ไทยเริ่ม เห็นว่าการพึ่งพาอาวุธจากสหรัฐฯ มากเกินไปมีความเสี่ยง เนื่องจากการสหรัฐฯ อาจคว่ำบาตรการขาย อาวุธให้ไทย กรณีที่ไทยมีปัญหาทางการเมืองภายในอีก รวมทั้งอาวุธของสหรัฐฯ มีราคาสูง จึงเป็น ภาระด้านงบประมาณ ด้วยเหตุนี้ จึงเป็นโอกาสให้ สปจ. เข้ามากระชับความร่วมมือทางทหารกับไทย (Storey, 2019: 3)

๙. วรรณกรรมที่กล่าวถึงการศึกษาลักสูตรทางทหารในสหรัฐฯ และ สปจ.

Chambers กล่าวว่า ไทยมีความร่วมมือด้านการหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพทางทหาร (Professional Military Education : PME) กับหลายประเทศ อาทิ สหรัฐฯ สปจ. รัสเซีย สหราชอาณาจักร ออสเตรเลีย และอิสราเอล เป็นต้น ซึ่งเมื่อปี ๒๕๖๖ ประเทศที่ใ้ที่นึ่งสำหรับรับการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพ ทางทหารแก่กองทัพไทยมากที่สุด ได้แก่ สหรัฐฯ และ สปจ. ตามลำดับ โดยโครงการศึกษาและฝึกอบรม ทางทหารระหว่างประเทศ (International Military Education and Training : IMET) ที่ได้รับการ สนับสนุนจากสหรัฐฯ เป็นหนึ่งในความร่วมมือด้านหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพทางทหารที่มีประวัติยาวนาน

และครอบคลุมที่สุดโครงการหนึ่ง โดยโครงการดังกล่าวได้ให้ทุนแก่ทหารไทยไปรับการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพอาวทางทหารรวม ๒๓ สถาบันในสหรัฐฯ (Chamber, 2024: 56) ซึ่งเมื่อปี ๒๕๖๔ สหรัฐฯ ให้ทุนตามโครงการดังกล่าวแก่ไทยเป็นจำนวน ๒.๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และปี ๒๕๖๕ เป็นจำนวน ๒.๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Chamber, 2024: 57)

จากความสัมพันธ์ทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ที่มีความใกล้ชิดมาอย่างยาวนาน ประกอบกับการที่สหรัฐฯ สามารถสนับสนุนไทยในเรื่องการฝึก/ร่วมผสมและหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพอาวทางทหารที่มีคุณภาพ ทำให้ Chamber มีความเห็นว่า สหรัฐฯ มีความได้เปรียบมากกว่าประเทศอื่น ๆ ในการกระชับความร่วมมือทางทหารกับไทย แต่ความร่วมมือทางทหารระหว่างสองประเทศมีอุปสรรคด้วยเช่นกัน ได้แก่ กรณีรัฐสภาสหรัฐฯ ไม่อนุมัติการให้ความช่วยเหลือทางทหารแก่ไทย และการที่สหรัฐฯ วิพากษ์วิจารณ์บทบาททางการเมืองของกองทัพไทย ซึ่งส่งผลให้กองทัพไทยมีการปรับท่าทีออกห่างจากสหรัฐฯ (Chamber, 2024: 64 - 65) และความร่วมมือเกี่ยวกับการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพอาวทางทหารของ สปจ. เป็นทางเลือกที่มีความสำคัญมากขึ้นสำหรับไทย โดยเฉพาะหลังจากสหรัฐฯ ระบุการให้ทุนตามโครงการ IMET เมื่อไทยมีการรัฐประหารปี ๒๕๕๗ โดย สปจ. มีสถาบันการศึกษาทางทหาร ๗๐ สถาบันที่รับนายทหารต่างประเทศเข้ารับการอบรม ซึ่งการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพอาวทางทหารของ สปจ. แตกต่างจากสหรัฐฯ ในเรื่องการที่ สปจ. จะไม่มีการปลุกฝังค่านิยมเรื่องประชาธิปไตยหรือหลักการว่าด้วยกองทัพต้องถูกควบคุมโดยพลเรือน และจะมุ่งเน้นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างนายทหารและสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกต่อ สปจ. (Chamber, 2024: 57-58)

ทั้งนี้ Storey กล่าวว่า การศึกษาหลักสูตรทางทหารในสหรัฐฯ ยังคงเป็นที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากนายทหารของไทยมากกว่า สปจ. รวมทั้งมีโอกาสในการเติบโตในหน้าที่การงานได้มากกว่า (Storey, 2019: 9) แต่ Chamber ระบุว่า หากในอนาคตไทยมีการจัดซื้ออาวุธจาก สปจ. มากขึ้น อาจส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องส่งนายทหารไปรับการศึกษามากขึ้น (Chamber, 2024: 57 - 58)

๑๐. วรรณกรรมที่กล่าวถึงกรอบแนวทางของไทยในการดำเนินความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ และ สปจ.

นิรัตน์ เสนอกรอบแนวทางดำเนินความสัมพันธ์กับรัฐมหาอำนาจในภาพรวมว่า กองทัพไทยต้องรักษาความสัมพันธ์กับทั้งสหรัฐฯ และ สปจ. อย่างต่อเนื่องใกล้ชิด โดยไม่เข้าข้างฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมากเกินไป จนเกิดความได้เปรียบหรือเสียเปรียบของอีกฝ่าย นอกจากนี้ ไทยต้องเป็นฝ่ายริเริ่มการสร้างความร่วมมือทางทหารในระดับทวิภาคีระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ. ในมิติต่าง ๆ พร้อมกับดำเนินความร่วมมือกับรัฐมหาอำนาจอื่น ๆ อย่างสมดุล (นิรัตน์, ๒๕๖๖: ๗๙) ขณะที่ ศศย.สปท. เสนอว่า ไทยควรใช้ความพยายามในการทำให้มหาอำนาจเห็นความสำคัญของไทยที่มีต่อมหาอำนาจนั้น เพื่อส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือและนำมาซึ่งผลประโยชน์ร่วมกัน โดยไทยควรพิจารณาถึงทรัพยากรและขีดความสามารถของตนเองในการดำเนินการตามความคาดหวังของมหาอำนาจโดยต้องไม่ส่งผลกระทบต่อผลประโยชน์แห่งชาติของไทย นอกจากนี้ ไทยควรมหาแนวทางในการปรับวิถีคิดและทัศนคติของมหาอำนาจ เพื่อให้มหาอำนาจเข้าใจถึงหลักการและตัวตนของไทย ผ่านการแสดงจุดยืนที่เป็นตัวของตัวเองอย่างแท้จริง โดยมีเหตุผลที่ชัดเจนในเชิงหลักการและกฎหมายระหว่างประเทศ เพื่อให้มหาอำนาจสนับสนุนจุดยืนของไทยในเรื่องที่ไทยต้องการ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐: ๑๗๕ - ๑๗๖)

ในส่วนของการร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ ศศย.สปท. เสนอว่า ไทยยังคงต้องให้ความสำคัญกับสหรัฐฯต่อไป เนื่องจากสหรัฐฯ จะยังคงเป็นมหาอำนาจที่มีบทบาทนำในระดับโลก โดยไทยควรแสวงหาความร่วมมือกับสหรัฐฯ ในประเด็นที่ไม่สร้างความขัดแย้งกับ สปจ. อาทิ การแลกเปลี่ยนข่าวกรอง และการต่อต้านการก่อการร้าย การยับยั้งการแพร่กระจายของอาวุธทำลายล้างสูง นอกจากนี้ ไทยควรเพิ่มการประสานงานกับสหรัฐฯ ในเรื่องนโยบายและการวางแผนการฝึกร่วม/ผสม การทำงานร่วมกันระหว่างกองทัพไทยกับกองทัพสหรัฐฯ ประจำภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก และส่งเสริมให้มีการรับการฝึกอบรมตามโครงการ IMET ต่อไป (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐: ๑๓๙ - ๑๔๐)

ขณะที่ความร่วมมือกับ สปจ. ไทยควรระมัดระวังการแสดงท่าทีต่อประเด็นอ่อนไหวของ สปจ. อาทิ ปัญหาทะเลจีนใต้ ปัญหาไต้หวัน ปัญหาความไม่สงบในซินเจียงและทิเบต เป็นต้น และกองทัพไทยควรเสริมสร้างความร่วมมือกับ สปจ. อย่างต่อเนื่อง โดยพัฒนาความร่วมมือจากกรอบความร่วมมือที่มีอยู่เดิม เนื่องจากที่ผ่านมาการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ. ยังไม่มีความสม่ำเสมอเท่าที่ควร (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐: ๑๔๔)

นอกจากนี้ ยังมีข้อเสนอให้ไทยเพิ่มความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ นอกเหนือจาก สปจ. และสหรัฐฯ ตามที่ Chambers กล่าวถึงความร่วมมือทางทหารในอาเซียนภายใต้กรอบการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา (ASEAN Defense Ministerial Meeting : ADMM Plus) และกรอบประชาคมการเมือง-ความมั่นคงอาเซียน ซึ่งภายใต้กรอบดังกล่าว อาเซียนใต้ได้จัดการฝึกผสมทางทะเลกับ สปจ. เมื่อปี ๒๕๖๑ และกับสหรัฐฯ เมื่อปี ๒๕๖๒ ภายใต้รหัส AUMX (ASEAN-US Maritime Exercise) รวมทั้งมีการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทย มาเลเซีย ลาว กัมพูชา และเวียดนาม กับ สปจ. ภายใต้รหัส Aman Youyi ตั้งแต่ปี ๒๕๖๖ และในปีเดียวกันอินโดนีเซียและไทยได้มีบทบาทสำคัญในการผลักดันให้เกิดการฝึกร่วม/ผสมภายในรัฐสมาชิกอาเซียนภายใต้รหัส ASEX (ASEAN Solidarity Exercise) โดยมุ่งเน้นที่ปฏิบัติการช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติเป็นหลัก ทั้งนี้ Chambers กล่าวว่า ไทยสามารถใช้การฝึกร่วม/ผสมภายใต้กรอบอาเซียนเป็นช่องทางในการดำรงความร่วมมือกับทั้ง สปจ. และสหรัฐฯ รวมทั้งประเทศอื่น ๆ เพื่อรักษาดุลยภาพในความสัมพันธ์กับมหาอำนาจได้ (Chambers, 2023: 55 - 56)

ข้อเสนอดังกล่าวสอดคล้องกับ ศศย.สปท. ที่ระบุว่า ไทยควรส่งเสริมความร่วมมือทางการทหารภายใต้กรอบ ADMM และ ADMM Plus ได้แก่ ๑) ความร่วมมือในการปฏิบัติการด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ ๒) ความร่วมมือด้านการแพทย์ทางทหาร และ ๓) ความร่วมมือในการปฏิบัติการรักษาสันติภาพ (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒๕๖๐: ๑๖๖ - ๑๖๗) รวมทั้งการต่อต้านการก่อการร้ายในภูมิภาค พร้อมกับขยายกรอบความร่วมมือใหม่ ๆ อาทิ ด้านความมั่นคงทางไซเบอร์ เป็นต้น (ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ, ๒)

บทที่ ๓

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) โดยการศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร งานวิจัยหรือบทความวิชาการเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว นำไปวิเคราะห์ภายใต้กรอบ DIME ซึ่งได้แก่ การเมือง/การทูต ข้อมูลข่าวสาร การทหาร และเศรษฐกิจ เพื่อหาแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว

๑. ขั้นตอนการวิจัย

๑.๑ งานวิจัยนี้ต้องการศึกษาว่า กองทัพไทยควรพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป. ลาว อย่างไร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว รวมทั้งเพื่อให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว โดยจะศึกษาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปป. ลาว ในด้านการฝึกซ้อม/ผสม ด้านการฝึกอบรบ ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ ตั้งแต่ปี ๒๕๖๔ จนถึงปี ๒๕๖๖

๑.๒ เอกสารที่ใช้ในงานวิจัยนี้ได้มาจากหน่วยงานภายในกองทัพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และข้อมูลที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย รวมทั้งงานวิจัยหรือบทความวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๑.๓ งานวิจัยนี้จะศึกษางานวิจัยหรือบทความวิชาการ เพื่อให้ทราบถึงผลกระทบที่ปัจจัย DIME มีต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว รวมทั้งแนวทางเบื้องต้นของไทยในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับประเทศทั้งสอง ขณะเดียวกันงานวิจัยนี้จะศึกษาเอกสารซึ่งได้จากหน่วยงานภายในกองทัพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และข้อมูลที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย เพื่อให้ทราบถึงสถานะปัจจุบัน (Current State) ของความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว ทั้งในด้านการฝึกซ้อม/ผสม ด้านการฝึกอบรบ ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ ที่ได้รับผลกระทบจากปัจจัย DIME รวมทั้งวิเคราะห์ต่อไปว่าจากสถานะปัจจุบันนั้นไทยควรมีแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ลาว อย่างไร เพื่อให้ไทยสามารถรักษาความร่วมมือด้านความมั่นคงกับประเทศมหาอำนาจหรือกลุ่มประเทศที่มีความสำคัญทางยุทธศาสตร์ รวมทั้งสามารถประเมินการเปลี่ยนแปลงและปรับเปลี่ยนแนวทางการรักษาคุณภาพระหว่างประเทศของไทยได้ทันที่ อันเป็นสถานะที่ต้องการ (Desired State) ตามที่แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๖๖ - ๒๕๗๐) ของ กท. ได้กำหนดไว้

๑.๔ ในด้านการเมือง/การทูต จะศึกษาในเรื่องของสถานการณ์ทางการเมืองภายในของไทย ที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ส่วนด้านข้อมูล ข่าวสาร จะมุ่งเน้นปัจจัยด้านทัศนคติของประชาชนไทยที่มีต่อสหรัฐฯ และ สปป. ขณะที่ด้านการทหาร จะศึกษาในเรื่องของการมองภัยคุกคามที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับสหรัฐฯ อันมีผลต่อการสร้างความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปป. ส่วนด้านเศรษฐกิจจะมุ่งเน้นในเรื่องของพลังอำนาจทาง เศรษฐกิจที่มีผลต่อการส่งเสริมความร่วมมือทางทหาร และความร่วมมือทางทหารกับประเทศหนึ่ง ที่อาจส่งผลกระทบต่อความสัมพันธ์ทางเศรษฐกิจของอีกประเทศ

๑.๕ ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้ คือ แนวทางเบื้องต้นสำหรับกระทรวงกลาโหมและกองทัพไทย ในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทย สปป. เพื่อให้ไทย สามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศไว้ได้

๒. การเก็บรวบรวมข้อมูล

๒.๑ เอกสารที่ใช้ในงานศึกษาวิจัยนี้มีแหล่งที่มา ได้แก่ ๑) เอกสารที่ได้มาจากหน่วยงานภายในกองทัพ ที่เกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ ๒) ข้อมูลที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย และ ๓) งานวิจัยหรือบทความวิชาการจากสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ เว็บไซต์ของกลุ่มคลังสมอง (Think Tank) ในต่างประเทศ หรือวารสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง

๒.๒ ลักษณะของข้อมูล ประกอบด้วย ๑) ข้อมูลที่เป็นข้อเท็จจริง (Facts) เกี่ยวกับสถานะความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ในปัจจุบัน ทั้งในด้านการฝึกซ้อม/ผสม ด้านการฝึกอบรม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ ซึ่งได้จาก เอกสารของหน่วยงานภายในกองทัพที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ และข้อมูลที่เปิดเผยผ่านเว็บไซต์สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย และ ๒) บทวิเคราะห์ เกี่ยวกับผลกระทบจากปัจจัย DIME ที่มีต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ซึ่งได้จากงานวิจัยหรือบทความวิชาการ

๒.๓ เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ ความถูกต้องน่าเชื่อถือ (Credibility) ซึ่งหมายถึง การใช้เอกสาร ที่ให้ข้อเท็จจริง (Facts) จากหน่วยงานของกองทัพที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการเสริมสร้างความร่วมมือกับมิตรประเทศ และความสอดคล้อง (Consistency) ซึ่งหมายถึง การใช้งานวิจัยหรือบทความ วิชาการที่มีเนื้อหาตรงกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้

๓. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

๓.๑ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ใช้กรอบ DIME ในการวิเคราะห์ปัจจัยด้านการเมือง/การทูต ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป.

๓.๒ กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูล

กระบวนการวิเคราะห์ข้อมูลจะวิเคราะห์ว่า จากความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ในปัจจุบัน (Current State) ซึ่งได้รับผลกระทบจากปัจจัย DIME ไทยควรมี แนวทางในทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. อย่างไร เพื่อให้ไทยสามารถรักษาดุลยภาพระหว่างประเทศ อันเป็นสถานะที่ต้องการ (Desired State) ไว้ได้

บทที่ ๔

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษางานวิจัยและบทความวิชาการเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับความร่วมมือด้านการฝึกร่วม/ผสม ด้านการฝึกอบรม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธภายใต้กรอบ DIME ได้ดังนี้

๑. ปัจจัยที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป.

๑.๑ ด้านการเมืองและการทูต (Diplomatic)

ปัจจัยทางการเมืองภายในของไทยมีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และ สปป. เนื่องจากสหรัฐฯ ต้องการสนับสนุนกระบวนการนำไปสู่ประชาธิปไตย (Democratization) ของไทย จึงลดระดับความร่วมมือทางทหารกับไทยลง เมื่อไทยมีการรัฐประหาร ทำให้ไทยปรับนโยบายโดยการเพิ่มความร่วมมือทางทหารกับ สปป. มากขึ้น อย่างไรก็ตาม ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ยังมีแนวโน้มเข้มแข็ง เนื่องจาก สหรัฐฯ ไม่ต้องการสูญเสียความสัมพันธ์กับกองทัพไทยในห้วงเวลาที่ สปป. สามารถท้าทายความเป็นมหาอำนาจของสหรัฐฯ ได้

๑.๒ ด้านข้อมูลข่าวสาร (Information)

จากผลสำรวจความคิดเห็นประชาชนประจำปี ๒๕๖๔ - ๒๕๖๖ ที่จัดทำโดยสถาบัน ISEAS-Yusof Ishak โดยประเด็นคำถามที่ว่า หากอาเซียนถูกบังคับให้ต้องเลือกข้างระหว่าง สปป. กับสหรัฐฯ ควรเลือกประเทศใด พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม เลือกสหรัฐฯ มากกว่า สปป. แต่เป็นสัดส่วนที่ต่างกันไม่มากนัก โดยต่างกันไม่เกินร้อยละ ๑๕ แสดงให้เห็นว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความเชื่อมั่นในความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ มากกว่า สปป. แต่กลุ่มที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อความร่วมมือกับ สปป. ถือได้ว่ามีจำนวนไม่น้อยเช่นกัน ทั้งนี้ แม้ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักวิชาการหรือนักวิจัย ซึ่งอาจไม่ได้สะท้อนความเห็นของประชาชนโดยส่วนใหญ่ แต่การเป็นนักวิชาการหรือนักวิจัยสามารถมีอิทธิพลทางความคิดต่อผู้มีส่วนในการกำหนดนโยบายเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารได้

นอกจากนี้ ความร่วมมือทางทหารในบางด้านอาจนำไปสู่การสร้างกระแสวิพากษ์วิจารณ์ในกลุ่มประชาชน ดังกรณีการจัดซื้อเรือดำน้ำจาก สปป. หรือการเผยแพร่ข่าวผ่านสื่อออนไลน์ ห้วง พ.ศ.๖๖ ว่าสหรัฐฯ จะเข้ามาตั้งฐานทัพในไทย ซึ่งส่งผลให้สถานเอกอัครราชทูตสหรัฐฯ ประจำประเทศไทยต้องออกคำชี้แจงเพื่อปฏิเสธข่าวดังกล่าว ทั้งนี้ กระแสวิพากษ์วิจารณ์ในกรณีต่าง ๆ อาจสร้างแรงกดดันให้รัฐบาลจำเป็นต้องมีการชี้แจงรายละเอียดโครงการความร่วมมือที่สหรัฐฯ หรือ สปป. ไม่ต้องการให้เปิดเผย ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการสร้างความร่วมมือทางทหารในอนาคตได้

๑.๓ ด้านการทหาร (Military)

ความแตกต่างระหว่างไทยกับสหรัฐฯ เกี่ยวกับทัศนคติที่มีต่อ สปป. เป็นปัจจัยที่ส่งผลในการขีดขวางการยกระดับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และในทางกลับกัน เป็นปัจจัยที่ช่วย

ส่งเสริมการสร้างความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปป. โดยปัจจุบันสหรัฐฯได้ดำเนินยุทธศาสตร์อินโด-แปซิฟิกที่มุ่งเน้นไปที่การแข่งขันกับ สปป. ที่เป็นภัยคุกคามหลัก ในขณะที่ไทยไม่เห็นว่าเป็นภัยคุกคาม นอกจากนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับรัฐที่มีความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ อย่างใกล้ชิดในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ อาทิ ญี่ปุ่น และฟิลิปปินส์ จะพบว่า ไทยไม่มีข้อพิพาททางด้านเขตแดนทางทะเลกับ สปป. เหมือนที่ญี่ปุ่นขัดแย้งกับ สปป. บริเวณทะเลจีนตะวันออก หรือฟิลิปปินส์ที่ขัดแย้งกับ สปป. ในทะเลจีนใต้ รวมทั้งไทยไม่ต้องการเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งในช่องแคบไต้หวัน ทำให้ปัจจุบันสหรัฐฯ ลดการให้ความสำคัญกับไทยลง และเปลี่ยนไปให้ความสำคัญกับการกระชับความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ อื่น ๆ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกมากกว่า

ขณะเดียวกัน ปัจจัยดังกล่าวอาจทำให้ไทยวางตัวได้ยากลำบาก ในกรณีที่สหรัฐฯ และ สปป. เผชิญหน้าทางทหารโดยตรง ซึ่งกรณีที่เป็นไปได้มากที่สุด คือ บริเวณช่องแคบไต้หวัน ซึ่งไทยไม่ได้มีส่วนเกี่ยวข้องกับความขัดแย้งดังกล่าวโดยตรง แต่หากไทยประกาศวางตัวเป็นกลาง หรือไม่ให้ความร่วมมือกับฝ่ายใด อาจทำให้ไทยเสียประโยชน์ที่เคยได้รับจากความร่วมมือทางทหารกับฝ่ายนั้นได้

นอกจากนี้ การที่ภัยคุกคามของไทยส่วนใหญ่ไม่ใช่การใช้กำลังทางทหารระหว่างรัฐ แต่เป็นภัยคุกคามระดับต่ำมากกว่า อาทิ การก่อความไม่สงบภายใน ยังส่งผลต่อการสร้างความร่วมมือทางทหาร อาทิ การจัดซื้ออาวุธ โดยอาวุธจาก สปป. ที่มีราคาต่ำกว่าสหรัฐฯ โดยเปรียบเทียบ และสมรรถนะอยู่ในระดับพอใช้งานได้ เป็นทางเลือกหนึ่งที่เหมาะสมกับภัยคุกคามระดับต่ำของไทยมากกว่าการต้องจัดซื้ออาวุธที่มีประสิทธิภาพดีแต่ราคาสูงจากสหรัฐฯ

๑.๔ ด้านเศรษฐกิจ (Economic)

รัฐที่มีพลังอำนาจทางเศรษฐกิจน้อยถึงปานกลางและมีข้อจำกัดในด้านงบประมาณเช่นไทย จะทำให้อำนาจในการต่อรองความร่วมมือทางทหารมีน้อยตามไปด้วย ดังกรณีการจัดซื้ออาวุธของไทยนั้น ปัจจัยในด้านของราคา คือ ปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยพิจารณาเรื่องคุณภาพประกอบ ซึ่งเมื่อเปรียบเทียบการจัดซื้ออาวุธระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป. แล้ว แม้กองทัพไทยยังมีทัศนคติที่ดีต่อคุณภาพในอาวุธจากสหรัฐฯ มากกว่า แต่อาวุธของสหรัฐฯมีราคาสูง จึงเป็นภาระด้านงบประมาณของประเทศ ในขณะที่อาวุธจาก สปป. สามารถใช้ทดแทนได้ในราคาที่ต่ำกว่า และมีเงื่อนไขที่น้อยกว่าการซื้ออาวุธจากสหรัฐฯ ส่งผลให้อาวุธจาก สปป. เป็นทางเลือกที่ไทยให้ความสนใจมากขึ้น ขณะเดียวกันความร่วมมือทางทหารอาจนำไปสู่ผลในด้านเศรษฐกิจทั้งในเชิงบวกและลบ โดยตัวอย่างในเชิงบวก อาทิ การซื้อยุทธโปกรณ์จากสหรัฐฯ ได้ช่วยลดการขาดดุลการค้าที่สหรัฐฯมีต่อไทย หรือการจัดการฝึกร่วม/ผสม ซึ่งสหรัฐฯ หรือ สปป. จะต้องส่งเจ้าหน้าที่มายังไทยจำนวนมากสามารถมีส่วนช่วยในการกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในพื้นที่ที่จัดการฝึกร่วม/ผสม เป็นต้น ส่วนตัวอย่างในเชิงลบ อาจเกิดขึ้นหากความสัมพันธ์ระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป. ทวีความตึงเครียดมากขึ้น การมีความร่วมมือทางทหารกับประเทศใดประเทศหนึ่งอาจทำให้อีกประเทศหนึ่งเกิดความกังวล และอาจนำไปสู่การออกมาตรการตอบโต้ในทางอื่นๆ เพื่อกดดันไทย อาทิ การกีดกันทางการค้า เป็นต้น

นอกจากนี้ กรณีการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัส COVID-19 ในไทยห้วงปี ๒๕๖๓ - ๒๕๖๕ ส่งผลต่อความร่วมมือด้านการฝึกร่วม/ผสม โดยไทยจำเป็นต้องปรับลดขนาดการฝึกร่วม/ผสมกับทั้งสหรัฐฯ และ สปป. ลง เนื่องจากการการฝึกร่วม/ผสมเป็นกิจกรรมที่มีการรวมตัวของเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องจำนวนมาก และยังคงมีการจัดเตรียมสิ่งของหรืออุปกรณ์ที่จำเป็นต้องใช้เพื่อป้องกันควบคุมการแพร่ระบาด

ในระหว่างการประชุม ซึ่งหมายถึงต้องมีการจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมในส่วนนี้ด้วย (สำนักวางแผน การฝึกร่วมผสม กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย, ๒๕๖๓) อย่างไรก็ตาม ภายหลังจาก สถานการณ์การแพร่ระบาดเริ่มลดความรุนแรงลง การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ได้กลับเข้าสู่ สภาวะปกติ และมีแนวโน้มที่ทั้งสองประเทศจะกระชับความร่วมมือระหว่างกันมากขึ้น ในขณะที่ การฝึกร่วม/ผสมกับ สปจ. ยังไม่มีแนวโน้มในลักษณะดังกล่าว ซึ่งส่วนหนึ่งอาจเกิดจากปัญหา เศรษฐกิจ สปจ. ที่ชะลอตัวลง (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, ออนไลน์, ๒๕๖๖)

๒. เปรียบเทียบสถานะความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ.

๒.๑ การฝึกร่วม/ผสม

เมื่อปี ๒๕๖๖ ไทยและสหรัฐฯ มีการฝึกร่วม/ผสม ๗ รายการ ซึ่งการฝึกดังกล่าวจะ ประสานงานโดยคณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย (Joint US Military Advisory Group Thailand: JUSMAGTHAI) (Chambers, 2024: 53) โดยมีการฝึกร่วมกันครบทุกเหล่าทัพ ซึ่งการฝึกร่วม/ผสม COBRA GOLD ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และพันธมิตรถือว่าเป็นมาตรฐานสำหรับ การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับต่างประเทศ เนื่องจากเป็นการฝึกที่มีขนาดใหญ่และหลายมิติ โดยประกอบด้วย การฝึกด้วยกระสุนจริงและการฝึกปฏิบัติการสะเทินน้ำสะเทินบก การฝึกปัญหา ในที่บังคับการ (CPX) และการฝึกช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ นอกจากนี้ การที่ไทยและสหรัฐฯ มีหลักนิยมในการปฏิบัติการคล้ายคลึงกัน และสามารถใช้อังกฤษร่วมกันได้ ส่งผลให้กองทัพไทยสามารถปฏิบัติการร่วมกับกองทัพสหรัฐฯ ได้ดีกว่ากองทัพ สปจ.

ส่วนการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับ สปจ. เมื่อปี ๒๕๖๖ มี ๒ รายการ อย่างไรก็ตาม การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับ สปจ. ยังเน้นการเรียนรู้หรือเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติการน้อยกว่า เมื่อเปรียบเทียบกับ การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ โดยจะเป็นไปในลักษณะของการสร้าง ภาพลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากกว่า นอกจากนี้ ยังมีปัญหาจากการที่ไทยและ สปจ. ใช้ระบบ อาวุธและหลักนิยมแตกต่างกัน รวมทั้งยังไม่มีแนวโน้มความไว้วางใจกันมากเพียงพอที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่าง การฝึกได้อย่างเต็มที่

๒.๒ การฝึกอบรม

เมื่อปี ๒๕๖๖ สหรัฐฯ และ สปจ. ประเทศที่ให้ที่นั่งสำหรับรับการอบรมในหลักสูตร การศึกษาวิชาชีพทางทหาร (Professional Military Education : PME) แก่กองทัพไทยมากที่สุด ตามลำดับ โดยในส่วนของสหรัฐฯ ได้รับนายทหารนักเรียนของกองทัพไทยเข้ารับการฝึกอบรมใน สหรัฐฯ ผ่านโครงการศึกษาและฝึกอบรมทางการทหารระหว่างประเทศ (International Military Education and Training : IMET) ซึ่งเป็นหนึ่งในความร่วมมือด้านหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพทางทหาร ที่มีประวัติยาวนานและครอบคลุม โดยโครงการดังกล่าวได้ให้ทุนแก่ทหารไทยไปรับการอบรม ในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพทางทหารรวม ๒๓ สถาบันในสหรัฐฯ ทั้งนี้ เมื่อปี ๒๕๖๔ สหรัฐฯ ได้ให้ ทุนตามโครงการดังกล่าวแก่ไทยเป็นจำนวน ๒.๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ และปี ๒๕๖๕ เป็นจำนวน ๒.๒ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Chamber, 2024: 56 - 57)

ขณะเดียวกัน การฝึกอบรมในหลักสูตร PME ของ สปจ. มีความสำคัญมากขึ้นสำหรับไทย โดยเฉพาะหลังจากสหรัฐฯ ระบุการให้ทุนตามโครงการ IMET เมื่อไทยมีการรัฐประหารปี ๒๕๕๗

โดย สปจ. มีสถาบันการศึกษาทางทหาร ๗๐ สถาบันที่รับนายทหารต่างประเทศเข้ารับการอบรม ซึ่งการฝึกอบรมในหลักสูตร PME ของ สปจ. มีความแตกต่างจากสหรัฐฯ ในเรื่องการศึกษาที่ สปจ. จะไม่มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องประชาธิปไตยหรือหลักการว่าด้วยกองทัพต้องถูกควบคุมโดยพลเรือน และจะมุ่งเน้นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างนายทหารและสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกต่อ สปจ. เป็นหลัก (Chamber, 2024: 57-58)

ทั้งนี้ การศึกษาหลักสูตร PME ในสหรัฐฯ ยังคงเป็นที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากนายทหารของไทยมากกว่า สปจ. รวมทั้งมีโอกาสนในการเติบโตในหน้าที่การงานได้มากกว่า ทำให้นายทหารของไทยยังมีแนวคิดในการปฏิบัติงานที่ได้รับอิทธิพลจากสหรัฐฯ มากกว่า สปจ. ส่งผลให้สหรัฐฯ มีความได้เปรียบมากกว่าในการกระชับความร่วมมือทางทหารกับไทย อย่างไรก็ตาม หากในอนาคตไทยมีความร่วมมือทางทหารกับ สปจ. เพิ่มขึ้น อาทิ มีการจัดซื้ออาวุธจาก สปจ. มากขึ้น อาจส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องส่งนายทหารไปรับการศึกษาใน สปจ. เพิ่มขึ้น เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานที่จำเป็นต้องประสานงาน สปจ. ได้ดีขึ้น

๒.๓ การให้ความช่วยเหลือทางทหาร

การให้ความช่วยเหลือทางทหารที่สหรัฐฯ ให้ไทย ประกอบด้วย

๑) การช่วยเหลือแบบให้เปล่า (Grant Aid) ซึ่งปัจจุบันงดให้ไทยแล้ว

๒) การช่วยเหลือแบบร่วมกันออกค่าใช้จ่าย (Cost Sharing Agreement) คือ สหรัฐฯ ให้การช่วยเหลือ และฝ่ายไทยจะต้องออกค่าใช้จ่ายร่วมกัน อาทิ การช่วยเหลือในการสร้างถนน สนามบิน อาคาร สำนักงาน ซึ่งฝ่ายไทยเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายในการจัดหาที่ดิน นอกนั้น สหรัฐฯ ออกค่าใช้จ่ายในการก่อสร้าง เป็นต้น

๓) การช่วยเหลือแบบให้ยืม (Loan Agreement) คือ ให้ความช่วยเหลือ โดยกำหนดระยะเวลาไว้เมื่อเสร็จภารกิจต้องส่งคืน

๔) การช่วยเหลือแบบให้เช่า (Lease of Defense Articles) ประเทศผู้ซื้อสามารถเช่ายุทธภัณฑ์ต่าง ๆ ตามกฎหมายว่าด้วยการควบคุมการส่งออกสินค้าที่เป็นอาวุธยุทธภัณฑ์ ซึ่งการทำสัญญาเช่าต้องทำความตกลง (Lease Agreement) โดยกำหนดระยะเวลาเช่าไม่เกิน ๕ ปี เมื่อครบ ๕ ปีแล้ว หากจะเช่าต่อสามารถเช่าได้อีกคราวละ ๑ ปี)

๕) การช่วยเหลือแบบอื่น ๆ อาทิ โครงการเงินช่วยเหลือทางทหาร (Foreign Military Financing : FMF) การจัดทำบันทึกความเข้าใจว่าด้วยการสนับสนุนการส่งกำลังบำรุงระหว่างกัน เป็นต้น

จะเห็นได้ว่า การให้ความช่วยเหลือทางทหารจากสหรัฐฯ มีรูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุม รวมทั้งมีกติกาชัดเจนในการให้ ขณะที่ในส่วนของของ สปจ. มีการให้ความช่วยเหลือแก่ไทยเช่นกัน แต่จากข้อมูลที่รวบรวมได้ในขณะนี้เป็นการให้ความช่วยเหลือตามกรณีไป ไม่ได้เป็นโครงการที่มีความชัดเจนเหมือนสหรัฐฯ

๒.๔ การจัดซื้ออาวุธ

ทั้งระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจาก สปจ. รวมมูลค่า ๓๙๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ ในขณะที่สหรัฐฯ มีมูลค่า ๒๐๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ (Sato and Yaacob, Online, 2023) ซึ่งมูลค่าการซื้ออาวุธจาก สปจ. สูงกว่าสหรัฐฯ แสดงให้เห็นว่า สปจ. เป็นแหล่งจัดหาอาวุธที่สำคัญสำหรับไทยอีกแหล่งหนึ่ง เนื่องจากมีราคาต่ำกว่าและเงื่อนไขในการจัดซื้อน้อยกว่าอาวุธของกลุ่มประเทศตะวันตก จึงช่วยให้ไทยเพิ่มขีดความสามารถทางทหารได้มากขึ้นโดยใช้งบประมาณที่ต่ำกว่า โดยเฉพาะในเวลาที่มีปัญหาทางการเมืองภายใน ซึ่งทำให้ไทยมีทางเลือกจำกัดในการซื้ออาวุธจากกลุ่มประเทศตะวันตก

อย่างไรก็ตาม การซื้ออาวุธจาก สปจ. มีข้อเสียสำหรับไทยเช่นกัน ได้แก่ ๑) การใช้อาวุธจาก สปจ. อาจมีปัญหาในการทำงานร่วมกับระบบบัญชาการและควบคุม รวมทั้งอาวุธอื่น ๆ ที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันตก ๒) ยุทโธปกรณ์จาก สปจ. ยังมีข้อเสียในทางลบเกี่ยวกับคุณภาพการผลิตและการซ่อมบำรุง ๓) การซื้ออาวุธขนาดใหญ่จาก สปจ. อาจจำเป็นต้องให้เจ้าหน้าที่ของ สปจ. เข้าพื้นที่ทางทหารของไทย เพื่อดำเนินการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานรองรับการใช้งานและดำเนินการเกี่ยวกับซ่อมบำรุง ซึ่งอาจทำให้สหรัฐฯเกิดความกังวลได้ เนื่องจากพื้นที่ทางทหารบางพื้นที่ในไทยมีกำลังทหารสหรัฐฯ เดินทางมาเยี่ยมเยือนด้วยเช่นกัน ดังกรณีที่มีการตั้งข้อสังเกตว่า การที่กองทัพไทยกับ สปจ. มีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดมากขึ้น อาจเป็นปัจจัยหนึ่งที่ทำให้สหรัฐฯ ไม่นอมนัดการขายเครื่องบินขับไล่ F-35A ให้ไทย เนื่องจากความกังวลว่าไทยอาจเปิดโอกาสให้เจ้าหน้าที่ทหารของ สปจ. เข้าไปสังเกตหรือรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องบินดังกล่าว (Storey, Online, 2023) และ ๔) ไทยอาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากมาตรการคว่ำบาตรที่กลุ่มประเทศตะวันตกที่กระทำต่อ สปจ. เห็นได้จากกรณีการจัดซื้อเรือดำน้ำ S26T จาก สปจ. แต่ สปจ. ไม่สามารถจัดหาเครื่องยนต์จากเยอรมนีมาติดตั้งให้ตามที่ไทยต้องการได้ เนื่องจากเยอรมนีมีมาตรการห้ามส่งออกสินค้าที่สามารถนำไปใช้กับอาวุธได้ไปยัง สปจ.

อย่างไรก็ตาม สหรัฐฯ ยังคงเป็นแหล่งจัดหาอาวุธรายสำคัญของไทยผ่านโครงการช่วยเหลือทางทหารแบบ Foreign Military Sales (FMS) และสหรัฐฯยังมีข้อได้เปรียบกว่า สปจ. จากการที่กองทัพไทยยังคงมีความไว้วางใจต่อคุณภาพของอาวุธจากสหรัฐฯ มากกว่า แต่ขณะเดียวกัน ไทยเริ่มเห็นว่าการพึ่งพาอาวุธจากสหรัฐฯ มากเกินไปมีความเสี่ยง เนื่องจากการสหรัฐฯ อาจคว่ำบาตรการขายอาวุธให้ไทย กรณีที่ไทยมีปัญหาทางการเมืองภายในอีก รวมทั้งอาวุธของสหรัฐฯ มีราคาสูง จึงเป็นภาระด้านงบประมาณ จึงเป็นการเปิดโอกาสให้ สปจ. เข้ามาขยายตลาดการส่งออกอาวุธให้ไทย นอกจากนี้ ไทยยังพยายามหาแหล่งจัดซื้ออาวุธที่หลากหลายให้มากขึ้น อาทิ อิสราเอล สวีเดน เกาหลีใต้ รัสเซีย เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้น จะเห็นได้ว่า ความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ ด้านการฝึกร่วม/ผสม การฝึกอบรม และการให้ความช่วยเหลือทางทหาร อยู่ในสถานะที่ดีและมีปัญหาที่จำเป็นต้องแก้ไขน้อย ส่วนความร่วมมือกับ สปจ. ในด้านดังกล่าวยังมีประเด็นที่สามารถพัฒนาให้ดียิ่งขึ้นได้ ส่วนความร่วมมือในด้านการจัดซื้ออาวุธ ทั้งระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ. ต่างมีประเด็นปัญหาที่ต้องได้รับการแก้ไข

๓. แนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ.

๓.๑ กระทรวงกลาโหมได้ออก “แนวทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงกับมิตรประเทศของกระทรวงกลาโหม” ซึ่งกำหนดกรอบกิจกรรม ดังนี้ ๑) การพิจารณาขอรับการสนับสนุนจากมิตรประเทศที่มีศักยภาพทางเศรษฐกิจและทางทหารสูงกว่า โดยมุ่งเน้นการขอรับการสนับสนุนที่นึ่งศึกษาในหลักสูตรทางทหารต่าง ๆ การพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการวิจัยและพัฒนาทางทหารร่วมกัน ๒) การเข้าร่วมการฝึกร่วม/ผสม และการแข่งขันกีฬากับมิตรประเทศทั้งในระดับภูมิภาค และระดับโลก เพื่อเป็นการเสริมสร้างให้เกิดความไว้วางใจและความสนิทสนมคุ้นเคยระหว่างกันของกำลังพล ตั้งแต่ระดับผู้ปฏิบัติจนถึงผู้บังคับบัญชาระดับสูง และเป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และเป็นการพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการต่าง ๆ ๓) การเข้าร่วมนิทรรศการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ นิทรรศการการแสดงผลอาวุธและการบินที่กระทรวงกลาโหมมิตรประเทศเป็นเจ้าภาพ และการเป็นเจ้าภาพ

จัดนิทรรศการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศของไทย เพื่อเป็นการติดตามความก้าวหน้าในกิจการด้านอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และเป็นโอกาสที่ผู้บังคับบัญชาระดับสูงของแต่ละประเทศได้พูดคุยแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และสร้างความคุ้นเคยระหว่างกัน

๓.๒ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

ตารางที่ ๔ - ๑ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

มิติความร่วมมือทางทหาร	สถานะปัจจุบัน	ผลกระทบ	ข้อพิจารณา
การฝึกร่วม/ผสม	- ปี ๒๕๖๖ มีการฝึกร่วมกัน ๔๐ รายการ - มีการฝึกผสมครบทุกเหล่าทัพ - ครอบคลุมหลากหลายมิติ - มีหลักนิยมในการปฏิบัติการคล้ายคลึงกัน และสามารถใช้ภาษาอังกฤษร่วมกันได้	ไทยรับรองความรู้และประสบการณ์ รวมทั้งพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วม/ผสม	- ดำรงความร่วมมือให้ต่อเนื่อง - ขยายขอบเขตการฝึกให้ครอบคลุมภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ - ไม่ควรเข้าร่วมการฝึกที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทะเลจีนใต้
การฝึกอบรม	- ให้ที่นั่งสำหรับรับการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพระดับทหารแก่กองทัพไทยมากที่สุด - ดำเนินผ่านโครงการ IMET ซึ่งให้ทุนการศึกษาใน ๒๓ สถาบัน - มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องประชาธิปไตยหรือหลักการว่าด้วยกองทัพต้องถูกควบคุมโดยพลเรือน - ได้รับการยอมรับจากนายทหารของไทย และมีโอกาสในการเติบโตในหน้าที่การงานได้มากกว่า	แนวความคิดและหลักนิยมของสหรัฐฯจะยังคงมีอิทธิพลต่อแนวคิดและหลักนิยมของกองทัพไทยต่อไป ซึ่งไม่นับว่าเป็นผลเสียเนื่องจากแนวความคิดและหลักนิยมของสหรัฐฯสามารถนำไปใช้งานได้ดี	- ดำรงความร่วมมือให้ต่อเนื่อง - ส่งเสริมให้ทหารไทยได้รับการฝึกอบรมในสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่อง - เจรจาขอรับการสนับสนุนที่นั่งในสถานศึกษาของสหรัฐฯ เพิ่มเติม
การให้ความช่วยเหลือทางทหาร	มีรูปแบบที่หลากหลายและชัดเจน	การให้ความช่วยเหลือเป็นไปโดยมีกติกาที่ชัดเจน ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกัน แต่อาจขาดความยืดหยุ่นในการเจรจาเพื่อขอความช่วยเหลือ	ดำรงการปฏิบัติตามเงื่อนไขที่มีการตกลงกัน เมื่อต้องการขอรับความช่วยเหลือ เว้นแต่เงื่อนไขนั้นเปิดช่องทางให้สามารถเจรจาปรับเงื่อนไขกันได้
การจัดซื้ออาวุธ	- ปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจากสหรัฐฯมูลค่ารวม ๒๐๗ ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ - มีราคาที่สูงและเงื่อนไขในการจัดซื้อมาก	- ใช้งบประมาณจำนวนมาก เมื่อมีการจัดซื้อ แต่จะได้อาวุธที่ไว้วางใจได้ - จำเป็นต้องพึ่งพาระบบสนับสนุนจาก	พยายามหาแหล่งจัดซื้ออาวุธที่หลากหลายจากประเทศที่เป็นมิตรกับสหรัฐฯ อาทิ อิสราเอล สวีเดน เกาหลีใต้ เป็นต้น เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับสหรัฐฯ และลดการพึ่งพา

ตารางที่ ๔ - ๑ (ต่อ) ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ

มิติความร่วมมือทางทหาร	สถานะปัจจุบัน	ผลกระทบ	ข้อพิจารณา
	- ดำเนินผ่านโครงการ FMS เป็นส่วนใหญ่ - กองทัพอไทยยังคงมีความไว้วางใจต่อคุณภาพของอาวุธจากสหรัฐฯมากกว่า	สหรัฐฯ จึงสามารถใช้งานได้	สหรัฐฯ ลง โดยไม่ทำให้สหรัฐฯ เกิดความหวาดระแวง

ทั้งนี้ กองทัพอไทยควรระมัดระวังท่าทีของสหรัฐฯ ที่มักจะลดระดับความร่วมมือเมื่อไทยมีการรัฐประหาร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อความร่วมมือทั้งด้านการฝึกร่วม/ผสม การฝึกรอบรม การให้ความช่วยเหลือทางทหาร และการจัดซื้ออาวุธ

๓.๓ ข้อเสนอแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ.

ตารางที่ ๔ - ๒ ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ.

มิติความร่วมมือทางทหาร	สถานะปัจจุบัน	ผลกระทบ	ข้อพิจารณา
การฝึกร่วม/ผสม	- ปี ๒๕๖๖ มีการฝึกร่วมกัน ๒๐ รายการ - มีการฝึกผสมครบทุกเหล่าทัพ - เป็นไปในลักษณะของการสร้างภาพลักษณ์ของความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิดกันมากกว่า - มีปัญหาจากการที่ไทยและ สปจ. ใช้ระบบอาวุธและหลักนิยมแตกต่างกัน ข้อจำกัดด้านภาษา รวมทั้งไม่มีความไว้วางใจกันมากเพียงพอที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างการฝึกได้อย่างเต็มที่	ได้ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน แต่การพัฒนาขีดความสามารถในการปฏิบัติการร่วม/ผสม เป็นไปอย่างจำกัด	- เพิ่มความร่วมมือโดยประสานนโยบายในการฝึกให้มุ่งเน้นที่สารัตถะในการฝึกมากขึ้น - จัดให้มีล่ามสนับสนุนการฝึกให้ครอบคลุม หากจำนวนยังมีไม่เพียงพอ อาจจำเป็นต้องพิจารณานโยบายด้านกำลังพลที่เกี่ยวข้องต่อไป - การที่ไทยและ สปจ. ใช้ระบบอาวุธและหลักนิยมแตกต่างกัน สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาสที่ สองฝ่ายจะเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับการปฏิบัติการของตนเอง
การฝึกรอบรม	- ให้ที่นั่งสำหรับรับการอบรมในหลักสูตรการศึกษาวิชาชีพทางทหารแก่กองทัพไทยมากรองจากสหรัฐฯ - มีสถาบันการศึกษาทางทหาร ๗๐ สถาบันที่รับนายทหารต่างประเทศเข้ารับการอบรม	ทำให้ทหารไทยมีความเข้าใจต่อท่าทีและของ สปจ. ในประเด็นต่างๆ แต่แนวคิดและหลักนิยมของกองทัพ สปจ. จะยังไม่มียุทธวิธีพลต่อกองทัพไทยมากเท่าสหรัฐฯ	- เพิ่มความร่วมมือ โดยการสนับสนุนให้ทหารไทยได้รับการฝึกรอบรมใน สปจ. เป็นจำนวนมากขึ้น - ส่งเสริมให้ทหารไทยที่ไปรับการฝึกรอบรมที่ สปจ. มีการเผยแพร่ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกรอบรม เพื่อให้ความรู้และ

ตารางที่ ๔ - ๒ (ต่อ) ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปป.

มิติความร่วมมือทางทหาร	สถานะปัจจุบัน	ผลกระทบ	ข้อพิจารณา
	- ไม่มีการปลูกฝังค่านิยมเรื่องประชาธิปไตยหรือหลักการว่าด้วยกองทัพต้องถูกควบคุมโดยพลเรือน - มุ่งเน้นการสร้างสายสัมพันธ์ระหว่างนายทหารและสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกต่อ สปป. เป็นหลัก		แนวความคิดจาก สปป. ได้รับความสนใจมากขึ้น
การให้ความช่วยเหลือทางทหาร	เป็นการให้ความช่วยเหลือตามกรณี	การขอความช่วยเหลือขาดแนวทางที่แน่นอนและชัดเจน แต่มีข้อดีที่มีความยืดหยุ่น สามารถต่อรองได้	เพิ่มความร่วมมือ โดยเจรจาให้มีการจัดทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร โดยที่เนื้อหายังมีลักษณะเปิดกว้างให้ต่อรองกันได้ง่าย
การจัดซื้ออาวุธ	- ปี ๒๕๕๙-๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจาก สปป. รวมมูลค่า ๓๙๔ ล้านดอลลาร์สหรัฐ - มีราคาที่สูงกว่าและเงื่อนไขในการจัดซื้อน้อยกว่า - มีปัญหาเกี่ยวกับคุณภาพการผลิตและการซ่อมบำรุงรักษา	- การใช้อาวุธจาก สปป. อาจมีปัญหาในการทำงานร่วมกับระบบบัญชาการและควบคุม รวมทั้งอาวุธอื่นๆ ที่มาจากกลุ่มประเทศตะวันตก - ไทยอาจได้รับผลกระทบทางอ้อมจากมาตรการคว่ำบาตรที่กลุ่มประเทศตะวันตกที่กระทำต่อ สปป.	- ลดการจัดซื้ออาวุธจาก สปป. โดยควรพิจารณาเป็นลำดับถัดจากสหรัฐฯ และมีตรประเทศของสหรัฐฯ - เพิ่มความร่วมมือในด้านการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ และการวิจัยและพัฒนาทางทหาร เพื่อรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และต่อยอดพัฒนาให้เป็นของไทย

๓.๔ แนวทางอื่น ๆ

ไทยควรเพิ่มความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ นอกเหนือจาก สปป. และสหรัฐฯ เพื่อรักษาคุณภาพในความสัมพันธ์กับมหาอำนาจ โดยเฉพาะความร่วมมือในประชาคมการเมือง - ความมั่นคงอาเซียน และการประชุมรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมอาเซียนกับประเทศคู่เจรจา ซึ่งความร่วมมือในกรอบอาเซียนควรมุ่งเน้นไปที่การจัดการกับภัยคุกคามร่วมกันของรัฐสมาชิกอาเซียน อาทิ การช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและการบรรเทาภัยพิบัติ การแพทย์ทางทหาร การรักษาสันติภาพ การต่อต้านการก่อการร้ายความมั่นคงทางไซเบอร์ เป็นต้น นอกจากนี้ ไทยควรพิจารณาเพิ่มความร่วมมือทางทหารแบบทวิภาคีกับรัฐอื่น ๆ อาทิ อินเดีย อินโดนีเซีย ซึ่งเป็นรัฐมหาอำนาจในภูมิภาคและ มีนโยบายไม่ฝักใฝ่ฝ่ายใด เพื่อแสดงให้เห็นทั้งสหรัฐฯ และ สปป. เห็นว่า ไทยยังมีทางเลือกอื่น ๆ ในการดำเนินความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ อันจะเป็นผลดีในการเพิ่มอำนาจต่อรองของไทยต่อสหรัฐฯ และ สปป. ได้มากขึ้น

บทที่ ๕

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาปัจจัยด้านการเมืองและการทูต ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปจ. ทำให้สามารถสรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และให้ข้อเสนอแนะได้ดังนี้

๑. สรุปผลการวิจัย

ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ. ได้รับผลกระทบจากปัจจัยทั้งด้านการเมืองและการทูต ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจ โดยปัจจัยด้านการเมืองและการทูต สหรัฐฯ จะลดระดับความร่วมมือทางทหารกับไทยลง เมื่อไทยมีการรัฐประหาร ทำให้ไทยปรับนโยบายโดยการเพิ่มความร่วมมือทางทหารกับ สปจ. มากขึ้น ส่วนปัจจัยด้านข้อมูลข่าวสาร การรับรู้ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารที่ปรากฏต่อประชาชนอาจนำไปสู่กระแสวิพากษ์วิจารณ์หรือคัดค้านความร่วมมือนั้น นอกจากนี้ ทศนคตที่ประชาชนมีต่อสหรัฐฯ และ สปจ. อาจส่งผลกระทบต่อความร่วมมือกับทั้งสองประเทศในระยะยาว ขณะที่ปัจจัยด้านการทหาร ทศนคตที่แตกต่างกันระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ในประเด็นภัยคุกคามจาก สปจ. ส่งผลในการขัดขวางการยกระดับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และอาจทำให้สหรัฐฯ ให้ความสำคัญกับการกระชับความร่วมมือทางทหารกับรัฐอื่น ๆ ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิกมากกว่าไทย แต่ปัจจัยดังกล่าวกลับมีส่วนช่วยเสริมสร้างความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปจ. ให้ใกล้ชิดมากขึ้น สำหรับปัจจัยด้านเศรษฐกิจที่มีผลต่อไทย คือ ข้อจำกัดในด้านงบประมาณของไทย ทำให้การพัฒนาความร่วมมือทางทหารของไทยมีข้อจำกัด และในขณะเดียวกันไทยสามารถใช้ประโยชน์จากความร่วมมือทางทหารให้เกิดผลดีในด้านเศรษฐกิจ

ความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปจ. ครอบคลุมด้านการฝึกร่วม/ผสม การฝึกอบรบ การให้ความช่วยเหลือทางทหาร และการจัดซื้ออาวุธ โดยในด้านการฝึกร่วม/ผสม ระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปจ. มีการฝึกครอบคลุมทุกเหล่าทัพ แต่การฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ มีจำนวนรายการฝึกมากกว่า สปจ. และการฝึกร่วม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ยังเน้นการเรียนรู้หรือเพิ่มความชำนาญในการปฏิบัติการร่วม/ผสมกันมากกว่าการฝึกระหว่างไทยกับ สปจ. ด้านการฝึกอบรบ สหรัฐฯ และ สปจ. เป็นประเทศที่ให้ที่นั้งสำหรับการอบรมในหลักสูตร PME แก่กองทัพไทยมากที่สุดตามลำดับ ทั้งนี้ การศึกษาในสหรัฐฯ ยังคงเป็นที่ต้องการและได้รับการยอมรับจากนายทหารของไทยมากกว่า สปจ. แต่หากในอนาคตไทยมีความร่วมมือทางทหารกับ สปจ. เพิ่มขึ้น อาจส่งผลให้ไทยจำเป็นต้องส่งนายทหารไปรับการศึกษานใน สปจ. เพิ่มขึ้น ขณะที่การให้ความช่วยเหลือทางทหาร สหรัฐฯ มีรูปแบบที่หลากหลายและครอบคลุม รวมทั้งมีกติกาชัดเจนในการให้ ขณะที่ สปจ. จะไม่ได้เป็นโครงการที่มีความชัดเจนเหมือนสหรัฐฯ สำหรับด้านการจัดซื้ออาวุธ ห้วงระหว่างปี ๒๕๕๙ - ๒๕๖๕ ไทยจัดซื้ออาวุธจาก สปจ. รวมเป็นมูลค่ามากกว่าสหรัฐฯ แต่กองทัพไทยยังคงมีความไว้วางใจอาวุธจากสหรัฐฯ มากกว่า และในขณะเดียวกัน ไทยยังพยายามหาประเทศสำหรับจัดซื้ออาวุธให้หลากหลายมากขึ้น

ในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ ด้านการฝึกร่วม/ผสม ไทยควรดำรง การประสานงานกับสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่อง และขยายขอบเขตการฝึกให้ครอบคลุมภัยคุกคามรูปแบบใหม่ อาทิ ภัยคุกคามทางไซเบอร์ แต่ไทยไม่ควรเข้าร่วมการฝึกกับสหรัฐฯ ในขอบเขตที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่ทะเลจีนใต้ ด้านการฝึกอบรม ไทยควรส่งเสริมให้ทหารไทยได้รับการฝึกอบรมในสหรัฐฯ อย่างต่อเนื่อง พร้อมกับเจรจา ขอรับการสนับสนุนที่นิ่งในสถานศึกษาของสหรัฐฯ เพิ่มเติม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร ไทยควร ปฏิบัติตามเงื่อนไขที่มีการตกลงกัน เมื่อต้องการขอรับความช่วยเหลือ เว้นแต่เงื่อนไขนั้นเปิดช่องทางให้ สามารถเจรจาปรับเงื่อนไขได้ และด้านการจัดซื้ออาวุธ ไทยควรพยายามหาแหล่งจัดซื้ออาวุธที่หลากหลายจาก ประเทศที่เป็นมิตรกับสหรัฐฯ อาทิ อิสราเอล สวีเดน เกาหลีใต้ เพื่อเพิ่มอำนาจต่อรองกับสหรัฐฯ โดยไม่ทำให้ สหรัฐฯ เกิดความหวาดระแวง นอกจากนี้ กองทัพอากาศสหรัฐฯ จะลดระดับความร่วมมือ เมื่อไทยมีการรัฐประหาร ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อเชิงลบต่อความร่วมมือทางทหารในทุกด้านที่กล่าวมา

ส่วนการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับ สปป. ด้านการฝึกร่วม/ผสม ไทยควรประสาน นโยบายในการฝึกให้มุ่งเน้นที่สาระตะในการฝึกมากขึ้น ส่วนปัญหาจากการที่ไทยและ สปป. ใช้ระบบอาวุธ และหลักนิยมแตกต่างกัน สามารถเปลี่ยนเป็นโอกาสที่สองฝ่ายจะเรียนรู้และนำไปพัฒนาให้เหมาะสมกับ การปฏิบัติการของตนเอง ด้านการฝึกอบรม ไทยควรสนับสนุนให้ทหารไทยได้รับการฝึกอบรมใน สปป. เป็นจำนวนมากขึ้น พร้อมกับส่งเสริมให้ทหารไทยที่ไปรับการฝึกอบรมที่ สปป. เผยแพร่ความรู้ที่ได้รับจาก การฝึกอบรม เพื่อให้ความรู้และแนวคิดจาก สปป. ได้รับความสนใจมากขึ้น ด้านการให้ความช่วยเหลือทาง ทหาร ไทยควรหาโอกาสเจรจาให้มีการจัดทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษร โดยที่เนื้อหาต้องมีลักษณะ เปิดกว้างให้ต่อรองกันได้ง่าย ด้านการจัดซื้ออาวุธ ไทยควรพิจารณาจัดซื้ออาวุธจาก สปป. เป็นลำดับถัดจาก สหรัฐฯ และมิตรประเทศของสหรัฐฯ ขณะเดียวกัน ไทยควรส่งเสริมการพัฒนาอุตสาหกรรมป้องกันประเทศ ร่วมกันกับ สปป. ต่อไป เพื่อรับการถ่ายทอดเทคโนโลยี และต่อยอดพัฒนาให้เป็นของไทย

นอกจากนี้ ไทยควรเพิ่มความร่วมมือกับรัฐอื่น ๆ นอกเหนือจาก สปป. และสหรัฐฯ โดยเฉพาะ ความร่วมมือแบบพหุภาคีในกรอบของอาเซียน รวมทั้งเพิ่มความร่วมมือแบบทวิภาคีกับรัฐอื่น ๆ อาทิ อินเดีย อินโดนีเซีย เพื่อแสดงให้เห็นทั้งสหรัฐฯ และ สปป. เห็นว่า ไทยยังมีทางเลือกอื่น ๆ ในการดำเนิน ความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ อันจะเป็นผลดีในการเพิ่มอำนาจต่อรองของไทยให้มากขึ้น

๒. อภิปรายผล

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่าง ไทยกับ สปป. เพื่อวิเคราะห์ข้อเสนอเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. โดยการวิจัยเริ่มต้นจากคำถามว่า ในบริบทของสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่าง สหรัฐฯ กับ สปป. ซึ่งทั้งสองประเทศล้วนเป็นมิตรประเทศกับไทยนั้น กองทัพอากาศมีแนวทางการพัฒนา ความร่วมมือทางทหารกับสหรัฐฯ และความร่วมมือทางทหารกับ สปป. อย่างไร ซึ่งผลของการวิจัยได้บรรลุถึง วัตถุประสงค์ในการศึกษารูปแบบความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ทั้งด้านการฝึกร่วม/ผสม ด้านการฝึกอบรม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ และ ยังได้ทราบถึงปัจจัยด้านการเมืองและการทูต ด้านข้อมูลข่าวสาร ด้านการทหาร และด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อ ความร่วมมือทางทหารดังกล่าว เพื่อไปสู่การวิเคราะห์ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือ ทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. อันเป็นคำถามของงานวิจัย อย่างไรก็ตาม

หากงานวิจัยนี้มีการนำข้อมูลอื่น ๆ มาวิเคราะห์ อาทิ จำนวนการฝึกกรม/ผสม ขอบเขตการฝึกกรม/ผสม จำนวนทหารที่ไปรับการฝึกอบรม มูลค่าการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และมูลค่าการจัดซื้ออาวุธ เพื่อเปรียบเทียบสถานะของความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. จะทำให้สามารถวิเคราะห์ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาความร่วมมือทางทหารได้ครอบคลุมมากขึ้น

แม้งานวิจัยนี้จะคล้ายคลึงกับงานวิชาการอื่น ๆ ที่ให้ข้อเสนอแนะเรื่องการดำเนินความสัมพันธ์ระหว่างรัฐมหาอำนาจ ซึ่งอยู่ในสถานะที่มีความขัดแย้งกัน แต่งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่ความร่วมมือทางทหาร ซึ่งเป็นความร่วมมือที่มีความสำคัญต่อความมั่นคงของประเทศ และมีความเกี่ยวข้องกับหน่วยงานอื่น ๆ ไม่เพียงแต่เฉพาะกระทรวงกลาโหมเท่านั้น นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังมุ่งวิเคราะห์ไปที่ความร่วมมือทางทหารทั้ง ๔ ด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกกรม/ผสม ด้านการฝึกอบรม ด้านการให้ความช่วยเหลือทางทหาร และด้านการจัดซื้ออาวุธ ซึ่งทำให้ได้รายละเอียดเกี่ยวกับความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปป. อันจะนำไปสู่การวิเคราะห์ข้อพิจารณาเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความร่วมมือทางทหารที่มีความชัดเจนมากขึ้น

ทั้งนี้ ที่ผ่านมากองทัพไทยสามารถดำเนินการได้ดีในการรักษาความร่วมมือทางทหารกับทั้งสหรัฐฯ และ สปป. โดยไทยเป็นประเทศเดียวที่มีการฝึกกรมทางอากาศกับทั้งสหรัฐฯ และ สปป. อย่างไรก็ตาม การดำเนินยุทธศาสตร์ของไทยในการรักษาความสัมพันธ์อันดีกับทั้งสหรัฐฯ และ สปป. มีแนวโน้มจะเผชิญกับความไม่แน่นอนมากขึ้นในอนาคต (อนุรักษ์ รมณรักษ์, เสวนา, ๒๕๖๗) โดยเฉพาะหากในพื้นที่ในภูมิภาคอินโด-แปซิฟิก ซึ่งมีความขัดแย้งระหว่างสหรัฐฯ กับ สปป. อาทิ ช่องแคบไต้หวัน ทะเล สปป. ไต้ สถานการณ์ความขัดแย้งนั้นขยายตัว ไทยจะถูกบีบบังคับให้ต้องเลือกข้างใดข้างหนึ่ง ซึ่งผลของการเลือกข้างย่อมทำให้ไทยสูญเสียผลประโยชน์ที่เคยได้รับจากการมีความร่วมมือทางทหารกับอีกฝ่ายได้

๓. ข้อเสนอแนะ

๓.๑ ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยนี้ไปใช้

เจ้าหน้าที่ในกระทรวงกลาโหมที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประสานความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ สามารถนำผลวิจัยนี้ไปวิเคราะห์สถานภาพปัจจุบันของความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปป. รวมทั้งใช้เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนาความร่วมมือกับประเทศทั้งสองให้ครอบคลุมและลึกซึ้งมากขึ้น ทั้งนี้ การดำเนินการดังกล่าว หากได้มีการปรึกษาทหารหรือกับเจ้าหน้าที่ในสภาความมั่นคงแห่งชาติ และกระทรวงการต่างประเทศ จะทำให้การนำผลวิจัยนี้ไปใช้มีความละเอียดและรอบคอบมากขึ้น

๓.๒ ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

๑) ควรค้นหาและศึกษาเอกสารทางการจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินความร่วมมือทางทหารกับมิตรประเทศ เพื่อให้ทราบถึงสถานภาพปัจจุบันของความร่วมมือทางทหารระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปป. ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และทำให้ทราบว่าในความร่วมมือระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และไทยกับ สปป. ควรเสริมสร้างประเด็นความร่วมมือใดที่ยังขาดหายไป

๒) ควรศึกษาการดำเนินความร่วมมือทางทหารของประเทศอื่น ๆ ที่ดำเนินต่อรัฐมหาอำนาจได้อย่างสมดุล โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศอาเซียน ซึ่งมีกำลังอำนาจแห่งชาติและอยู่ในสภาพแวดล้อมด้านความมั่นคงระหว่างประเทศคล้ายคลึงกับไทย เพื่อให้ได้ตัวแบบของการดำเนินนโยบายด้านความร่วมมือทางทหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับของไทยได้

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กรมพลาดิการทหารเรือ. เอกสารประกอบการปฏิบัติงานด้าน FMS ของ กพทต.พธ.ทร.พ.ศ.๒๕๕๑.
<https://www.supply.navy.mi.th/upload/pdf/เอกสารประกอบการปฏิบัติงานด้าน%20FMS%20ของ%20กพทต.พธ.ทร.พ.ศ.2551.pdf>
- กรมยุทธการทหาร. (๒๕๖๕). แผนการฝึกผสม และแผนการฝึกร่วม/ผสม กับกองทัพมิตรประเทศของกองทัพไทย ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.๒๕๖๖ [เอกสารลับมาก].
- นิรัตน์ ทากุดเรือ. (๒๕๖๖). การแข่งขันทางยุทธศาสตร์ของสหรัฐฯและสาธารณรัฐประชาชนจีนในอินโดแปซิฟิกกับการกำหนดท่าทีและนโยบายทางด้านการทหารที่เหมาะสมของประเทศไทย. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, ๑๔(๑), ๖๘ - ๘๑
- แผนปฏิบัติการด้านการพัฒนาศักยภาพของประเทศด้านความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๗๐). (๒๕๖๖, ๑๖ พฤศจิกายน. สำนักงานปลัดกระทรวงกลาโหม.
<https://opsd.mod.go.th/Home/PDF/plansecurity-mod6670.aspx>
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นการต่างประเทศ (พ.ศ. ๒๕๖๖-๒๕๘๐) (ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม). (๒๕๖๖, ๒๗ กรกฎาคม). กระทรวงการต่างประเทศ.
<https://www.mfa.go.th/th/page/แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ-ประเด็นการต่างประเทศ?menu=5f2149b741eb326fd85bb323>
- แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐). (๒๕๖๖, ๑๖ พฤศจิกายน. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
<http://nscr.nesdc.go.th/wp-content/uploads/2019/04/01-%E0%B8%84%E0%B8%A7%E0%B8%B2%E0%B8%A1%E0%B8%A1%E0%B8%B1%E0%B9%88%E0%B8%99%E0%B8%84%E0%B8%87.pdf>
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. *รายนามผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๕๗*.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_57.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. *รายนามผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๕๘*.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_58.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. *รายนามผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๕๙*.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_59.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. *รายนามผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๐*.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_60.php

บรรณานุกรม (ต่อ)

- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๑.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_61.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๒.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_62.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๓.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_63.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๔.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_64.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๕.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_65.php
- มูลนิธิศิษย์เก่าโรงเรียนเตรียมทหาร. รายงานผู้รับรางวัลเกียรติยศจักรดาว ปี ๖๖.
https://aaf.rtarf.mi.th/jakdow_66.php
- วัชชีรานนท์ ทองเทพ. (๒๕๖๐, ๒๖ สิงหาคม). *Procurement Diplomacy: การทูตแบบรัฐทหาร*
ซื้ออาวุธเรียกความสนใจมหาอำนาจ. BBC Thai.
<https://www.bbc.com/thai/thailand-41022174>
- ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (๒๕๖๖, ๑๙ มกราคม). *เศรษฐกิจจีน ปี ๒๕๖๕ โตต่ำสุดในรอบกว่า ๕๐ ปี จาก*
แรงกดดันนโยบายโควิดเป็นศูนย์.
<https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/GDP-CH-FB-19-01-2023.aspx#:~:text=%E2%80%8B%20เศรษฐกิจ%20สปจ.%20ไตรมาส%2024,ต่ำที่สุดในรอบกว่า>
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (๒๕๖๑). *เอกสารทางวิชาการ การศึกษาเชิง*
เปรียบเทียบยุทธศาสตร์ความมั่นคงของประเทศมหาอำนาจ: กรณีศึกษาสาธารณรัฐ
ประชาชน สปจ. และสหรัฐฯ (พิมพ์ครั้งที่ ๑).
https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/research_201812061544104382826249.pdf
- ศูนย์ศึกษายุทธศาสตร์ สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ. (๒๕๖๐). *เอกสารวิจัย การพัฒนาแนว*
ทางการเสริมสร้างความร่วมมือด้านความมั่นคงของกองทัพไทยกับประเทศมหาอำนาจ
ในทศวรรษหน้า (พิมพ์ครั้งที่ ๑).
https://www.sscthailand.org/uploads_ssc/research_202011161605513329834927.pdf

บรรณานุกรม (ต่อ)

สถานทูตสหรัฐฯ และสถานกงสุลในประเทศไทย. *คณะที่ปรึกษาทางการทหารสหรัฐฯ ประจำประเทศไทย (จัสแมกไทย)*. <https://th.usembassy.gov/th/embassy-consulate-th/bangkok-th/u-s-agencies-th/jusmagthai-th/>

สำนักนโยบายและแผน สำนักปลัดกระทรวงกลาโหม. *แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม ในการขับเคลื่อนประชาคมอาเซียน พ.ศ. ๒๕๖๕ – ๒๕๗๐*.

<https://opsd.mod.go.th/Content/PDF/64/ASEAN-641122.aspx#:~:text=ในภูมิภาคอาเซียน-,แนวทางการปฏิบัติของกระทรวงกลาโหม%20ในการขับเคลื่อนประชาคม,ภายใต้ประชาคมการเมืองและ>

สำนักวางแผนการฝึกร่วมผสม กรมยุทธการทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย. (๒๕๖๓). *คู่มือการจัดการความรู้ การถอดบทเรียน: การจัดการฝึกร่วม/ผสมคอบร้าโกลด์ ๒๐ ในสภาวะการระบาดโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา ๒๐๑๙: COVID-19*.

อนุรักษ์ รมณรักษ์. (๒๕๖๗, ๖ มิถุนายน). *การปฏิบัติการของกำลังทางอากาศในยุคปัจจุบัน: ผลกระทบต่อแนวทางการให้ได้มาซึ่งการครองอากาศของกองทัพอากาศ [การนำเสนอ]. การประชุมเสวนาวิชาการโรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ กรมยุทธศึกษาทหารอากาศ ครั้งที่ ๒/๖๗, กรุงเทพฯ, ประเทศไทย*.

PPTV Online. (๒๕๖๖, ๒๖ พฤษภาคม). *สหรัฐฯ ย้ำไม่มีการหารือตั้งฐานทัพในไทย*. PPTVHD36. <https://www.pptvhd36.com/news/%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%A1%E0%B8%B7%E0%B8%AD%E0%B8%87/197308>

Rocket Media Lab. (๒๕๖๔, ๑๖ กรกฎาคม). *สำรวจความสัมพันธ์ทางการทหารไทย-สหรัฐฯ*. <https://rocketmedialab.co/military-th-us/>

ภาษาต่างประเทศ

BBC. 2019 (July 17). *US removes Turkey from F-35 fighter jet programme*. <https://www.bbc.com/news/world-us-canada-49023115>

Bradford, J. F. 2021 (December). *China's security force posture in Thailand, Laos, and Cambodia*. United States Institute of Peace. https://www.usip.org/sites/default/files/2021-12/sr_505-chinas_security_force_posture_in_thailand_laos_and_cambodia.pdf

Chambers, Paul. (2024). *Creating Balance: The Evolution of Thailand's Defense Diplomacy and Defense Relations*. *Journal of Indo-Pacific Affairs*, 7(1), 46-65.

บรรณานุกรม (ต่อ)

- Cogan, M., S. (2024). Can Thailand's Military Evolve?: Moving Beyond Domestic Interference, Institutional Corruption, and Personal Gain. *Journal of Indo-Pacific Affairs*, 7(1), 97-118.
- Hiebert, Murray. 2022 (September 2). *The United States Makes Up Critical Terrain in Thailand*. CSIS. <https://www.csis.org/analysis/united-states-makes-critical-terrain-thailan>
- ISEAS-Yusof Ishak Institute. 2021 (February 10) The State of Southeast Asia: 2021 Survey Report. *ISEAS-Yusof Ishak Institute*. <https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2021/01/The-State-of-SEA-2021-v2.pdf>
- ISEAS-Yusof Ishak Institute. 2022 (February 16) The State of Southeast Asia: 2022 Survey Report. *ISEAS-Yusof Ishak Institute*. https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2022/02/The-State-of-SEA-2022_FA_Digital_FINAL.pdf
- ISEAS-Yusof Ishak Institute. 2023 (February 9) The State of Southeast Asia: 2023 Survey Report. *ISEAS-Yusof Ishak Institute*. <https://www.iseas.edu.sg/wp-content/uploads/2025/07/The-State-of-SEA-2023-Final-Digital-V4-09-Feb-2023.pdf>
- Phimchanok Suraporn. (2021). *Thailand's Diplomatic Dance in the midst of US-China rivalry* (Master's Thesis). Seoul National University.
- Poonkham, Jittipat. 2021 (September 10). *The bamboo breaks: Thailand's diplomatic challenge*. The Strategist. <https://www.aspistrategist.org.au/the-bamboo-breaks-thailands-diplomatic-challenge/>
- Sato, Jack and Yaacob, Rahman. 2023 (December 2). Is China Replacing the US as Thailand's Main Security Partner?. Lowy Institute. <https://www.lowyinstitute.org/publications/china-replacing-us-thailand-s-main-security-partner>
- Storey, Ian. 2019 (May 27). *Thailand's Military Relations with China: Moving from Strength to Strength*. ISEAS Yusof Ishak Institute Perspective. https://www.iseas.edu.sg/images/pdf/ISEAS_Perspective_2019_43.pdf
- Storey, Ian. 2023 (April 29). *Why is the U.S.-Thai Alliance Treading Water?*. Fulcrum. <https://fulcrum.sg/why-is-the-u-s-thai-alliance-treading-water/>

ภาคผนวก

- ผนวก ก รายชื่อการฝึกพร้อม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สปป. ปี ๒๕๖๖
- ผนวก ข รายชื่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการเหล่าทัพที่มีประวัติเข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรในต่างประเทศ

ผนวก ก รายชื่อการฝึกพร้อม/ผสมระหว่างไทยกับสหรัฐฯ และระหว่างไทยกับ สเปน. ปี ๒๕๖๖

ประเทศ	รหัสการฝึก	ลักษณะการฝึก
ไทย - สหรัฐฯ (๗ รายการ)	COBRA GOLD	การฝึกพร้อม/ผสม การฝึกฝายเสนาธิการ โครงการช่วยเหลือประชาชน และการฝึกภาคสนาม
	MCIP	การฝึกปฏิบัติการระบบสื่อสารเพื่อช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ
	HMA – EX	การฝึกเก็บกู้ทุ่นระเบิด
	Balance Torch	การฝึกต่อต้านการก่อการร้าย ระดับฝายอำนาจการ
	Vector Balance Torch	การฝึกต่อต้านการก่อการร้าย ระดับยุทธวิธี
	Pacific Partnership	การฝึกช่วยเหลือด้านมนุษยธรรมและบรรเทาภัยพิบัติ รวมทั้งการแพทย์และการพยาบาล
	COPE TIGER	การฝึกการปฏิบัติการร่วมทางอากาศ และการป้องกันทางอากาศระหว่าง ทบ. ทร. ทอ. ของไทย กับ ทอ.สหรัฐฯ กับ ทอ.สิงคโปร์
ไทย - สเปน. (๒ รายการ)	JOINT STRIKE	การฝึกต่อต้านการก่อการร้ายในเขตเมือง
	AMAN YOUYI	การฝึกฝายอำนาจการ การฝึกปัญหาที่บังคับการ และการฝึกภาคสนาม

ผนวก ข รายชื่อผู้บัญชาการทหารสูงสุดและผู้บัญชาการเหล่าทัพที่มีประวัติเข้ารับ
การฝึกอบรมหลักสูตรในต่างประเทศ

ผบ.ทสส.		
ชื่อ	ช่วงเวลาดำรง ตำแหน่ง	หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ
พล.อ.วรพงษ์ สง่าเนตร	๒๕๕๗ - ๒๕๕๘	- หลักสูตรชั้นนายพัน เหล่าปืนใหญ่ สหรัฐฯ - โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สหราชอาณาจักร - วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร สหราชอาณาจักร
พล.อ.สมหมาย เกาฏีระ	๒๕๕๘ - ๒๕๕๙	หลักสูตร Logistics Executive Development สหรัฐฯ
พล.อ.สุรพงษ์ สุวรรณอัตถ์	๒๕๕๙ - ๒๕๖๐	- ปริญญาตรี วิทยาศาสตร์บัณฑิต สาขาฟิสิกส์ วิทยาลัยการทหารเวอร์จิเนีย สหรัฐฯ - ปริญญาโท วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาฟิสิกส์ มหาวิทยาลัยเวอร์จิเนีย สหรัฐฯ - โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สหรัฐฯ
พล.อ.ธารไชยยันต์ ศรีสุวรรณ	๒๕๖๐ - ๒๕๖๑	โรงเรียนเสนาธิการทหารบก สหราชอาณาจักร
พล.อ.พรพิพัฒน์ เบญญศรี	๒๕๖๑ - ๒๕๖๓	- หลักสูตรปริญญาโท Master of Defense Studies ณ The University of New South Wales ออสเตรเลีย - หลักสูตร Senior International Defense Management Course (SIDMC), Defense Resource Management Institute, Naval Post Graduated School สหรัฐฯ
พล.อ.เฉลิมพล ศรีสวัสดิ์	๒๕๖๓ - ๒๕๖๖	-

ผบ.ทบ.		
ชื่อ	ช่วงเวลาดำรงตำแหน่ง	หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ
พล.อ.อุดมเดช สีตบุตร	๒๕๕๗ - ๒๕๖๐	- หลักสูตร Integrated Pest Management อิสราเอล - หลักสูตร Management Broadcast Program สหรัฐฯ
พล.อ.ธีรชัย นาควานิช	๒๕๕๘ - ๒๕๕๙	-
พล.อ.เฉลิมชัย สิทธิสาท	๒๕๕๙ - ๒๕๖๑	-
พล.อ.อภิรัชต์ คงสมพงษ์	๒๕๖๑ - ๒๕๖๓	- ปริญญาโท บริหารธุรกิจบัณฑิต มหาวิทยาลัยเซาท์อีสต์เทิร์น สหรัฐฯ - หลักสูตรนักบิน ฮ. สหรัฐฯ
พล.อ.ณรงค์พันธ์ จิตต์แก้วแท้	๒๕๖๓ - ๒๕๖๖	หลักสูตร Infantry Officer Basic Course and Infantry Mortar Platoon Course ณ Ft Benning สหรัฐฯ
ผบ.ทร.		
ชื่อ	ช่วงเวลาดำรงตำแหน่ง	หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ
พล.ร.อ.ไกรสร จันทร์สุวานิชย์	๒๕๕๗ - ๒๕๕๘	-
พล.ร.อ.ณะ อารินิจ	๒๕๕๘ - ๒๕๖๐	-
พล.ร.อ.นริศ ประทุมสุวรรณ	๒๕๖๐ - ๒๕๖๑	หลักสูตร Foreign Officer Tactical Intelligence ออสเตรเลีย
พล.ร.อ.ลือชัย รุดดิษฐ์	๒๕๖๑ - ๒๕๖๓	- หลักสูตร Mine Countermeasure International Officer สหรัฐฯ - หลักสูตร Maritime Security Desktop Exercise ออสเตรเลีย
พล.ร.อ.ชาติชาย ศรีวีรขาน	๒๕๖๓ - ๒๕๖๔	-
พล.ร.อ.สมประสงค์ นิลสมัย	๒๕๖๔ - ๒๕๖๕	-
พล.ร.อ.เชิงชาย ชมเชิงแพทย์	๒๕๖๕ - ๒๕๖๖	- หลักสูตรการรบผิวน้ำ Surface Warfare Officer School สหรัฐฯ - หลักสูตรนายทหารฝ่ายอำนวยการประจำเรือบรรทุก ฮ. (Aircraft Carrier Staff Officer) สเปน

ผบ.ทอ.		
ชื่อ	ช่วงเวลาดำรงตำแหน่ง	หลักสูตรที่สำเร็จการศึกษาจากต่างประเทศ
พล.อ.อ.ตรีทศ สนแจ้ง	๒๕๕๗ - ๒๕๕๙	- โรงเรียนนายเรืออากาศ เยอรมนี - ปริญญาโท สาขาวิศวกรรมไฟฟ้า มหาวิทยาลัย Munich เยอรมนี
พล.อ.อ.จอม รุ่งสว่าง	๒๕๕๙ - ๒๕๖๑	- โรงเรียนนายร้อยรวมเหล่า ญี่ปุ่น - โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ ญี่ปุ่น - วิทยาลัยการทัพอากาศ ญี่ปุ่น
พล.อ.อ.ชัยพฤกษ์ ดิษยะศริน	๒๕๖๑ - ๒๕๖๒	- หลักสูตร Oversea Joint Warfare ออสเตรเลีย - หลักสูตรของ Asia-Pacific Center for Security Studies สหรัฐฯ - หลักสูตร Logistics Technology for Executives ของ Institute for Defense and Business ที่ University of North Carolina สหรัฐฯ
พล.อ.อ.มานิต วงษ์วาทย	๒๕๖๒ - ๒๕๖๓	ปริญญาโทวิศวกรรมอากาศยานและอวกาศ Bundeswehr University Munich เยอรมนี
พล.อ.อ.แอร์บูล สุทธิวรรณ	๒๕๖๓ - ๒๕๖๔	-
พล.อ.อ.นภาเดช ธูปะเตมีย์	๒๕๖๔ - ๒๕๖๕	- หลักสูตรการบิน สหรัฐฯ - โรงเรียนเสนาธิการทหารอากาศ สหรัฐฯ
พล.อ.อ.อลงกรณ์ วัฒนธร	๒๕๖๕ - ๒๕๖๖	-

ประวัติย่อผู้วิจัย

ยศ,ชื่อ	นาวาอากาศตรี ฐพงศ์ สุนทรวรวัฒนา
วัน เดือน ปี เกิด	๖ สิงหาคม ๒๕๓๓
สถานที่เกิด	กรุงเทพมหานคร
ที่อยู่ปัจจุบัน	อาคารสวัสดิการกองบัญชาการกองทัพไทย พื้นที่ทุ่งสีกัน ๓ อาคาร ๙ เลขที่ ๑๘๓/๑๑๓๕ ถนนสรองประชา แขวงสีกัน เขตดอนเมือง กรุงเทพมหานคร
ประวัติการศึกษา	มัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนลาซาล กรุงเทพมหานคร ปี ๒๕๕๑ ปริญญาตรี รัฐศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ ปี ๒๕๕๖ ปริญญาโท รัฐศาสตรมหาบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปี ๒๕๖๑ หลักสูตรนายทหารฝ่ายการข่าวร่วม โรงเรียนรักษาความปลอดภัย ศูนย์รักษาความปลอดภัย ปี ๒๕๖๓ หลักสูตรการปฏิบัติการร่วม สำนักการศึกษาทหาร สถาบันวิชาการป้องกัน ประเทศ ปี ๒๕๖๕
ประวัติการทำงาน	นายทหารวิเคราะห์ข่าวกรอง แผนกข่าวความมั่นคงพื้นที่ภายใน กองข่าว ความมั่นคง สำนักข่าวกรอง กรมข่าวทหาร กองบัญชาการกองทัพไทย ปี ๒๕๕๖ - ๒๕๖๖